

I 1 pėst. pulko dvidešimtmečio iškilmes atvykusį Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną prie garbės vartų sveikina Ukmergės miesto burmistras ats. plk. Reklaitis

Pamaldos pulko aikštėje

Kaina 30 ct.

1938 m. rugsėjo 1 d.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Miškų g-vė 18, „K A R Y S“
Telef. per Kar. Št. 58

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš „provincijos“

Prenumerata. Puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

VIRŠELYJE: 1 PSL. — JUL. MIEŽ-LAIŠKIO NUOTR., 4 PSL. — KRŅ. MAŽELIO NUOTR.

KARIŲS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

Didinga gediminėnų šventė Ukmergėje

Gražų, skaisčiai saulėtą, paskutinių vasaros dienų nuotaikingomis varšomis besišypsantį rugpiūčio 25-sios rytą, į Ukmergę atvykstančiam nors ir prašaliečiui, jau iš tolo buvo jauti pakili, šventadieniška didelės šventės nuotaika. Gausiai miesto pakraštyje raudonuoja modernūs gediminėnų kareivinių rūmai skendėjo puošniuose ažuolų lapų vainikuose ir didingai, imponuojančiai plevėsavo iškeltomis trispalvėmis. Vėliavomis taip pat puošėsi ir visi miesto namai.

Jau iš pat ryto erdviuose kareivinių aikštėse judėjo, tvarkėsi, šen ten žygiavo žvalios, šalmuotų, išėigine uniforma pasipuošusių Gedimino pulko vyrų eilės bei gretos. Visi jie, vadai ir kariai, rūpestingai ruošėsi plačiai dvidešimtmečio minėjimo dienos programai.

Gediminėnų šventės nuotaika buvo nepaprastai iškilinga jau vien dėl to, kad buvo laukiama atvykstant ir Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų Vado Respublikos Prezidento A. Smetonos. Respublikos Prezidentui sutikti 9 val. 45 min. Ukmergės mieste, Kęstučio aikštėje, jau buvo išsirikiavusi garbės sargyba su orkestru, įvairios organizacijos su savo vėliavomis ir pilni šaligatviai, namų balkonai, langai šventiškai nusiteikusių ukmergiškių. Prie specialiai pastatytų, žalumynais papuoštų vartų atvykstančio Respublikos Prezidento laukė einąs Krašto apsaugos ministro pareigas mūsų kariuomenės vadas brigados generolas Raštikis, laikinai einąs pulko vado pareigas gen. št. plk. Karvelis, Ukmergės miesto burmistras ats. plk. Reklaitis, vietos valdžios įstaigų atstovai ir gražus būrys pulko kviestų svečių.

Apie 10 val. pasirodė ir atvykstaš visų laukiamas garbingasis svečias. Prie garbės vartų Respublikos Prezidentui raportavo gediminėnų garbės sargybos kuopos vadas, o trumpu žodžiu pasveikino miesto burmistras ats. plk. Reklaitis. Pasisveikinęs su garbės sargyba, Respublikos Prezidentas su kitais svečiais ir pulko šeimininkais užsuko Ukmergės įgulos karininkų ramovėn, garbės sargybos kuopa grįžo į

Krašto apsaugos ministro kariuomenės vado brigados generolo Raštikio sutikimas Kęstučio aikštėje
Jul. Miežlaidišio nuotraukos

Pulko kapelionas kun. Keblaitis sako pamokslą pamaldų metu

kareivines, kur pulkas ruošėsi pamaldoms. Netrukus aukštieji svečiai atvyko į pamaldas, kurios buvo laikomos vienoje kareivinių aikštėje prie gražaus parko. Pamaldas laikė 1 pėst. pulko kapelionas kun. Keblaitis. Pamaldų metu drauge su orkestru giedojo pulko karių choras ir atskiri kariai solistai.

Šventei pritaikytą pamokslą pasakė pamaldas laikęs kun. Keblaitis, pradžioje pabrėždamas, kad kaip visus darbus, kaip daugumą viešų iškilmių, taip ir ši garbinga Gedimino pulko dvidešimtmečio sukaktis pradedama malda. Toliau kapelionas pareiškė džiaug-

smą, kad šventėje dalyvauja aukščiausias visų mūsų vadas J. E. Respublikos Prezidentas, o taip pat ir kariuomenės vadovybė. Taip pat malonu, kad šventėje gausiai dalyvauja ir Ukmergės visuomenė, kuri taip glaudžiai bendradarbiauja ir sugyvena su savo įgula, su savo gediminėnų pulku. Toliau kapelionas priminė, kad būtume dėkingi Dievui, kuris saugo mūsų Tėvynę, pabrėžė, kad dabar pulko kariai gyvena daug geresnėse sąlygose, negu pirmieji gediminėnai, kurie pirmomis pulko kūrimosi dienomis turėjo kautis su Lietuvos priešais. 82 vyrai žuvo Nepriklausomybės kovose. Taigi, garbė jiems! Lai Dievas jiems duoda amžiną atilsį. Pirmųjų gediminėnų pavyzdžiu patys turime pasiryžti dar didesniems darbams. Baigdamas savo prakalbą, kapelionas pabrėžė pirmųjų gediminėnų karštą ir kilnią Tėvynės meilę, ryžtingumą ir patvarumą. Visus tuos privalumus dabar turi savyje ugdyti ir skiepyti šiandieniniai gediminėnai, sąžiningai ir kruopščiai eidami savo smulkiausias kasdienes pareigas. Lai neatsiranda nė vieno ištižėlio, kuris vengtų kario pareigų arba ir apskritai kario tarnybos. Tik pavyzdingi kariai Tėvynės pavojaus valandą garbingai atliks savo pareigas. Dieve padėk mūsų siekimuose.

Gediminėnams žodį taria Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Šalia stovi kariuomenės vadas b. gen. Raštikis. Ant žirgo — l. e. pulko vado p. gen. št. plk. Karvelis Jul. Miežlaiškio nuotraukos

Ginkluotos gediminėnų eilės pulko dvidešimtmečio iškilmėse

Po pamaldų buvo pašventintas naujas modernių kareivinių trobesys. Šventinimo apeigose dalyvavo aukštieji svečiai, atitinkamų dalinių vadai ir pulko vadovybė. Tuo tarpu pats gediminėnų pulkas didžiulėje aikštėje tvarkėsi paradui.

Pagaliau apie 12 val., kai visi pulko daliniai jau nejudėdami stovėjo tiesiose, plieninėse žvalių vyrų linijose, o pulko priekyje ant žirgo garbingųjų svečių laukė ir pats paradui vadovaujantis pulko vadas, — pačių pulko karių valdomu fajetonu prie išsirikiavusio pulko artėjo Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Drauge važiavo ir krašto apsaugos ministras kariuomenės vadas b. gen. Raštikis. Vyriausįjį ginkluotųjų jėgų Vadą su raportu sutiko pulko vado pareigas laikinai einąs gen. št. plk. Karvelis. Didžiulis pulko orkestras galingai griežė sutikimo maršą. Prie estrados paradui sekti buvo susitelkusi kviestųjų svečių, organizacijų, karių ir kitų ukmergiškių žiūrovų minia. Visi nekantriai laukė prasidedančio Gedimino pulko karių parado.

Apvažiavęs išsirikiavusį ir didingai ginklu gerbiantį pulką ir pasisveikinęs su visais jo daliniais, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona drauge su kariuomenės vadu b. gen. Raštikiu sustojo specialiai prieš išsirikiavusį pulką įrengtoje tribūnoje, iš kurios Vyriausias mūsų ginkluotųjų jėgų Vadas tarė gediminėnams trumpą prasmingą savo žodį. Pradžioje Respublikos Prezidentas pažymėjo, kad Gedimino pulkas savo kūrimosi pamatus yra padėjęs sostinėje Vilniuje, pasivadindamas jo įkūrėjo ir savo didžiojo vado vardu. Šiais metais visa Lietuva mini nepriklausomybės sukaktį. Laimingas sutapimas, kad šiais pat metais savo gyvavimo dvidešimtmetį mini ir pirmas pėstininkų pulkas. Toliau Respublikos Prezidentas palinkėjo gediminėnams giliai atmintyje laikyti savo pulko pirmąsias kovojusias dėl Lietuvos laisvės, linkėjo, kad Apvaizda laimingų ir lydėtų kiekvieną gediminėnų žygį, ir kad gediminėnai šiandien ne tik mokytųsi vartoti ginklą, bet kad būtų pavyzdingi valstybės laisvės saugotojai. Visa tai darysite ne sau, bet Lietuvai Tėvynei, — baigė savo žodį Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Nuaidėjęs sutartinai su orkestru gedi-

minėnų sugiedotam Tautos Himnui ir sugaudus galingam tris kartus valio, į gediminėnų energingai prabilo mūsų kariuomenės vadas b. gen. Raštikis. Pažymėjęs, kad gediminėnų pulkas šiandien švenčia dvidešimties metų sukaktį, kariuomenės vadas pabrėžė, kad šiai šventei daug garbės suteikė Vyriausias mūsų ginkluotųjų jėgų Vadas, Respublikos Prezidentas, dalyvaudamas šiose iškilmėse. Šis garbingas vyras, kurs vadovavo Lietuvai, kai jūs, gediminėnai, dar tik kūrėtės, kai kovojote dėl Lietuvos laisvės, jis vadovauja mums ir dabar, Gedimino pulkui jau švenčiant dvidešimties metų sukaktį. Jo garbei sušukime tris kartus galingą valio! — baigė kariuomenės vadas brigados generolas Raštikis.

Nuaidėjęs galingiems valio už savo Vyriausįjį ginkluotųjų jėgų Vadą, gediminėnams trumpą žodį tarė jų divizijos vadas b. gen. Pundzevičius. „Sveikinu 1-os divizijos vardu ir linkiu išmokti tinkamai vartoti ginklą, kad reikalui esant tinkamai atliktume savo pareigas. Savo vadui, kuris esant reikalui ves mus į kautynes, sušukime tris kartus valio“. Ir vėl iš plieninių, tvirtai susiglaudusių pulko karių eilių nuskambėjo energingi, trumpi valio savo kariuomenės vadui.

Pagaliau garbingieji svečiai užėmė vietą bendroje tribūnoje, ir tuojau pat prasidėjo paradas. Galingo maršo taktan vienas po kito pro tribūną tvirtai žengė drausmingi, ginkluoti gediminėnų daliniai. Vyriškais žvilgsniais vieningai žvelgdami į savo Vyriausįjį Vadą, labai rūpestingai ir žvaliai pasirodydami, pulko kariai kaip aukščiausiai vadovybei, taip savo viršininkams ir vietos visuomenei teikė tikrai malonų, persunktą nuoširdaus savo pulko vyrais pasididžiavimo įspūdį. Visų pulko dalinių paradas užsitęsė gerą pusvalandį. Bendras įspūdis labai geras. Po parado pulkas vėl išsirikiavo savo senoje vietoje, buvo iššauktas pulko vėliavos būrys ir atlikta vėliavos nunešimo ceremonija.

Tuojau po parado prasidėjo bendri pietūs su visais pulko kariais. Jauki didžiulės karių šeimos vaišių nuotaka ir skanūs kareiviški gediminėnų užkandžiai kaip aukštuosius svečius, kviestuosius pulko šventės dalyvius, taip ir visus iki vieno gediminėnus smagiai, nuoširdžiai nuteikė šią nepaprastą 1 pėst. pulko šventės dieną. Puikiame darželyje prieš naujus, modernius kareivinių rūmus, kuriuose vyko bendrieji pietūs, visą laiką griežė didžiulis, puikiai išmikliintas pulko orkestras. Pietų metu tarė žodį krašto apsaugos ministro pareigas einąs kariuomenės vadas b. gen. Raštikis.

„Visa mūsų kariuomenė šiandien sveikina savo vyriausįjį pulką, švenčiantį jau dvidešimtąją metinę sukaktį.

1-jo pėst. D. L. K. Gedimino pulko kūrimosi sąlygos, jo istorija ir garbingi žygiai per karą dėl Lietuvos nepriklausomybės visiems mums yra labai gerai žinomi. Jūs, gediminėnai, galite tikrai didžiulis, turėdami garbę tarnauti mūsų pirmajame pulke. Bet visada at-

siminkime, kad vieno pasididžiavimo neužtenka. Pirmiausia reikia gerbti savo pulką, jo praeities žygius, tuose žygiuose pasižymėjusius karius — karininkus, puskarininkius ir kareivius, bet ypatingai tuos, kurie pulko garbingųjų kautynių lauke už savo Tėvynę, taigi ir už mus, paguldė savo galvas. Tokių didvyrių jūsų pulkas turi gan daug, priešaky su žuvusiu kautynėse pulko vadu karininku Juozapavičium. Garbė jiems, bet garbė ir pulkui, kuris juos davė.

Geriausiai tuos didvyrius pagerbsime, jei patys būsime verti jų palikimo, t.y. jei taikos metu būsime geri piliečiai, dori ir darbštūs žmonės, drausmingi ir patriotingi kariai, o karo metu visi, kaip vienas, narsūs, ryžtingi, pasišventę ir baisūs priešui Tėvynės gynėjai. Pulko dvidešimtmečio proga mūsų Vyriausiojo Ginkluotųjų Jėgų Vado akivaizdoje dar kartą kiekvienas sau ir visi kartu pasiryškime tik tokiais ir būti.

Per dvidešimt metų pulkas padarė didelę pažangą visose srityse. Pirmoji pulko kareivinė 1918 m. lapkričio mėnesį Vilniuje buvo Valstybės Tarybos rūmų rūsyje, tuo tarpu šiandien iškilmingai pašventinta jau ne pirmoji iš eilės nauja didelė ir moderniška patalpa kareivinėms. Tas pats ir su ginklais: 1918 metais su dideliais sunkumais ir kliūtimis tekdavo rankioti bet kokį tinkamą ar netinkamą ginklą, o šiandien pulkas apginkluotas jau moderniškais ginklais, be to, tą ginklavimą papildė net patys kariai savo lėšomis ir mūsų visuomenė gausingomis aukomis. Šia proga kariams auktojoms ir garbingajai Ukmergės visuomenei už parą ir aukas širdingai dėkoju.

Dirbkite, gediminėnai, siekite pažangos ir toliau, kad visi jūs, būdami pirmojo pulko kariais, ir visuose savo darbuose visada būtumėte taip pat tik pirmieji.

Džiaugdamasis savo dviejų dešimtmečių praeitimi pulkas didelių iškilmių, ypatingai tokių, kurioms reikia daugiau piniginių išlaidų, nedaro, paaukodamas sutaupytas sumas ginklų fondui. Ši tendencija dabar viešpatauja visoje mūsų kariuomenėje, ir tai yra visai suprantama, nes dabartinis momentas reikalauja rūpintis pirmiausia savo saugumu ir ginklais. Šis įsitikinimas tevadovauja mums ir toliau.

Šiandien Gedimino pulkui suteikė daug garbės savo dalyvavimu šventėje J. E. Ponas Respublikos Prezidentas, tas visų mūsų gerbiamas valstybės vyras, kuris vadovavo mūsų valstybei tada, kada pirmas pulkas kūrėsi, kada jis garbingai kovėsi dėl Lietuvos nepriklausomybės, ir vadovauja dabar, kada tas pats pulkas mini savo dviejų dešimtmečių sukaktį. Šia proga pagerbkime mūsų Vyriausiąjį Ginkluotųjų Jėgų Vadą ir Respublikos Prezidentą, jo garbei sušukdami triskart valio!"

Per du aukštus garsiakalbiais sujungta modernių kareivinių patalpa, kurioje vyko bendrieji pietūs, sugaudė trims galingais valio. Po valandėlės dar kalbėjo buvęs 1 pėst. pulko vadas ats. gen. št. plk. Skorupskis ir Ukmergės visuomenės vardu — Ukmergės Gimn. mok. ats. mjr. Buinikis. Pastarasis savo žodyje ypač pabrėžė, kad vietos visuomenė su gediminėnais yra labai susigyvenusi. „Pirmas pulkas — mūsų pulkas“, saką ukmergiškiai. Visos vietos organizacijos ir šiaip visuomenė pulką išlydi, kai jis išvyksta į poligoną, į manevrus, ir taip pat jį gražiai sutinka sugrįžtantį. Labai nuoširdžiai praeina Ukmergėje kariuomenės ir visuomenės šventės. Dažnai pulkas ateina įvairiomis progomis į pagalbą vietos visuomenei. Ukmergiškiai dėkingi pulkui už naudojimąsi orkestru. Šios

reikšmingos pulko šventės proga visuomenė gediminėnams įteikė dovaną — gražų paveikslą, pavaizduojantį vieną momentą iš pulko praeities, jo pirmųjų kovų.

Pagaliau, atsisveikindamas gediminėnus, nuoširdų žodį tarė Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, pradžioje pažymėdamas, kad gediminėnai esą stiprūs, nes turį ginklą Lietuvos laisvei ginti. Toliau Respublikos Prezidentas pabrėžė, kad palyginę dvidešimtmetį švenčiančią Lietuvą su praeitimi — matome didžiausią skirtumą. Mūsų kraštas kasmet sparčiai žengia į gerovę. Ši gediminėnų pulko sukaktis dar reikšminga ir tuo, kad šia proga buvo pašventinta nauja kareivinė. Taigi, karių pastogė vėl pagerėjo. Tauta kariais rūpinasi, kaip savo mylimais vaikais, todėl reikalinga, kad ir kariai savo Tėvynę ir savo tautą gintų visomis pajėgomis. Toliau Respublikos Prezidentas pabrėžė karinio gyvenimo reikšmę, pažymėdamas, kad iš kariuomenės vyrai išeina ne tik sveikesni, išlavinti fiziškai, bet ir įgiję tvirtą būdą. O tvirtas būdas gyvenime — yra viskas. Atsisveikindamas Respublikos Prezidentas dar kartą gediminėnams palinkėjo kuo daugiausia pasinaudoti kariniu gyvenimu ir vykdyti visus vado-vybės įsakymus savo Tėvynės ir savo asmens gerovei.

Paskiausiai trumpą, nuoširdų padėkos žodį tarė dabartinis gediminėnų pulko vadas gen. št. plk. Karvelis, pabrėždamas, kad gediminėnas eis visuomet ten, kur bus įsakyta. Galingais valio ir iškilmingais orkestro maršo akordais išlydėtas Respublikos Prezidentas atsisveikino pirmąjį Gedimino pulką ir, po trumpo priėmimo karininkų ramovėje, išvyko į savo nuolatinę poilsio vietą. Tuojau pat baigėsi ir bendrieji su kariais pietūs. Tik dar ilgai nesibaigė skambios gediminėnų dainos, kurios sklido iš gražių, modernių gyvenamųjų kareivinių rūmų ir aidėjo po plačią ir gražią Ukmergės miesto apylinkę.

Visa ši diena kaip šios reikšmingos pulkui šventės dalyviams — visiems gediminėnams, taip ir jų svečiams paliko ilgai nepamirštamų, brangių garbingos karių gediminėnų šeimos karinio ir privatinio gyvenimo įspūdžių. Nors ir kukliai, tačiau tikrai kariškai, nuoširdžiai ir jaukiai atšventęs savo dvidešimtmečio sukaktį, 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas vėl intensyviai dirba savo kasdieninį darbą, rengdamasis tolimesniems savo darbams ir žygiams.

Alg. Gdr.

Kaip žygyje sutaupyti jėgas ir išvengti susirgimų

Tinkamai organizuotas ir atliktas žygis suteikia daug geresnes sąlygas įeiti į kautynes. Dalys atvyksta į savo barus joms skirtu laiku, be to, sutaupo karių fizines jėgas, nuo ko daug priklauso ir kautynių pasisekimas. Karys, atvykęs į kautynių lauką su išsekusiomis fizinėmis jėgomis, jau bus menkas kovotojas.

Dalinio viršininkas kiekvieną kartą negalės savo valdiniams aiškinti kaip reikia elgtis žygio ir postovio metu, kad galėtų išvengti visokių kojų nutrynimų, susirgimų ir t. t. Tuo turi pasirūpinti kiekvienas karys, kad jis būtų tinkamas kovotojas, o ne našta vyresnybei.

Nori geriau atlikti žygį — turi jam tinkamai pasirengti. Pasirengimą žygiui pradėk iš anksto, o ne prieš pat kelionę. Atidžiai peržiūrėk mundiruotę; prisiūk sagas ir kabliukus (kur jų trūksta); ypač atidžiai apžiūrėk apavą (ar nėra išlindusių į bato vidų vinių, ar neprairę siūlės, ar nebyra į batus smėlis); pašalink visus batuose pastebėtus sugedimus; gerai ištepki tepalu batus; tepalas gerai suminkština batus ir tuo būdu apsaugo kojas nuo pritrynimų.

Atrink daiktus, kuriuos imi kartu su savimi vykdamas žygin. Nepamiršk reikalingo, bet ir neimk nieko nereikalingo: kiekvienas nebūtinai, kad ir lengvas daiktas, žygyje sudarys nereikalingą svorį ir tuo pačiu tave apsunkins. Išvalyk katiliuką. Tinkamai išmazgok baklagę (gertuvę). Jei yra galimumu, išsimazgok pirtyje. Pakeisk baltinius. Visus reikalingus žygiui ir atrinktus daiktus patogiai sudėk į kuprinę. Gerai pritaikyk aprangą, kad ji nevaržytų ir žygyje nemaišytų. Prieš išvyksiant žygin, pripildyk baklagę (gertuvę) atvėsintu virintu vandeniu ir gerai ją užkimšk.

Žygiui paruošk kojas. Kojų švara — geriausia priemonė prieš jų pritrynimą. Kiek galima dažniau mazgok kojas šaltu vandeniu. Prieš žygį atidžiai apžiūrėk kojas. Jei kojos prakaituoja ar ant jų yra įdrėskimų, nuospaudų, kreipkis pas gydytoją, kad suteiktų pagalbą. Kojoms labai prakaituojant, naudinga jas per 2—3 dienas prieš žygį aprinti (bet ne mazgoti) 5—10 procentų formalino skiediniu. Apsisaugoti nuo smarkaus kojų prakaitavimo naudinga prieš žygį

pripilti į batus 5—7 lašus 40 procentų formalino skiedinio. Prieš žygį gerai numazgok kojas ir nukirpk nagus.

Išmazgok autus. Paimk su savim, eidamas žygin, atsarginę švarių autų porą. Išdžiovintus autus prieš dėvėjimą atidžiai ištrink rankomis, nes, atvirkščiai, jie gali pritrinti kojas. Kiek galima dažniau keisk autus. Nevyniok kojų du kartu iš eilės vienu ir tuo pačiu auto galu, bet apasuk kojas skersai tai vienu tai kitu auto galu. Patikrink ar teisingai tu apsvynioji autus.

Taisyklės autams užsidėti. Auto uždėjimas susideda iš 5 viens paskui kitą einančių veiksmų.

1-as veiksmas. Ištiesk autą ant lygios vietos ir gerai jį išlygink rankomis, kad nebūtų raukšlių. Dešiniąją pėdą padėk ant ištiesto auto arčiau prie dešinio auto šono, — nuo krašto maždaug 20 centimetrų. Koją padėk taip, kad pirštų galai truputį neprieitų iki priešakinio auto krašto (brėž., dešinioji koja — 1).

2-as veiksmas. Dešiniąją ranka suimk priešakinį dešiniojo (trumpojo) auto galo kampą ir apskuk tuo galu pėdą iš viršaus. Auto kampą pakišk po padu iš vidurinės jo pusės. Kad palenktas auto kampas laikytųsi toje padėtyje ir nesijudintų iš vietos, ištempk kita (kairiąją) ranka kairįjį (ilgąjį, laisvąjį) auto galą taip, kad jis prie kojos spautų jau palenktą auto kraštą (brėž., dešinioji koja — 2).

3-as veiksmas. Atidžiai ištaisyk raukšles ant pėdos pakilimo (viršaus) ir pado, tempiant auto kraštą kulno užpakaly. Po to paimk ilgąjį auto galą iš kairiosios rankos į dešiniąją ir apskuk juo viršutinę pėdos dalį, pėdą ir kulnį, mainant rankas (brėž., dešinioji koja — 3).

4-as veiksmas. Įtempk laisvą auto galą aukštyne išilgai blauzdos (dešinioji ranka įtempia priešakinį auto kraštą, o kairioji ranka — užpakalinį, kaip parodyta brėž., dešinioji koja — 4).

5-as veiksmas. Užpakaliniu auto galu apskuk blauzdą (brėž., dešinioji koja — 5). Apsukimas kairės kojos vykdomas taip pat, kaip ir dešinėsios, tik tuo skirtumu, kad ten, kur išdėstytuose aukščiau veiksmuose parašyta „dešinioji ranka“, „dešinysis kraštas“, reikia, apskukant kairiąją koją, daryti tai kairiąją ranka, prie kairiojo krašto ir atvirkščiai, ten kur veiksmuose parašyta „kairioji ranka“, „kairysis kraštas“ — daryti tai apskukant kairiąją koją, dešine ranka prie kairiojo krašto. Pavyzdžiui, apskukant kairiąją koją:

1-as veiksmas — kairiąją pėdą statyti arčiau prie kairiojo auto krašto (brėž., kairioji koja — 1a).

2-as veiksmas — kairiąją ranka suimk priešakinį kairiojo auto galo kampą ir jį palenk po padu ir prispausk prie kojos, dešinėsios rankos pagelba įtempęs ilgąjį dešiniąjį auto galą (brėž., kairioji koja — 2a). Tokius pat pakeitimus reikia padaryti ir kituose veiksmuose (brėž., kairioji koja — 3a, 4a ir 5a). Teisingai uždėtas autas turi sklandžiai apimti koją, neturėti nereikalingų raukšlių ir nesmukti uždedant batą.

Pasirūpink, kad žygyje nebūtų kojų pritrynimų. Kojų pritrynimai dažniausiai įvyksta dėl blogo batų pritaikymo. Todėl būtina reikiai gerai pritaikyti ba-

DEŠINĖ KOJA

KAIRĖ KOJA

tus. Be to, kojų pritrinimas dažnai įvyksta dėl neteisingo autų uždėjimo, blogos kojų priežiūros ir padidinto prakaitavimo.

Sek, kad žygio metu pas tave nebūtų pritrinimų. Atsimink, kad kojų pritrinimas sukelia ne tik skausmą, bet ir žygio metu reikalauja eikvoti daug daugiau jėgų ir greičiau nuvargina.

Kaip išsėtis postovy. Žygio poilsiui daromi didieji ir mažieji postoviai. Mažam postovyje, viršiniui leidus, nukabink dujokaukę, kuprinę ar duonmaišį, diržą — bus lengviau kvėpuoti. Esant karštam orui, atsisėsk pavėsy ar atsigulk ant nugaros. Kai atsigulsi, po kojom taip padėk kuprinę, kad kojų pėdos būtų pakeltos. Tokioj padėty kojos geriau ir greičiau pasils. Ant drėgnos ir šaltos žemės nesisėsk ir nesigulk — gali susirgti. Mažam postovy persiauk autus tik tuo atveju, jei jie nusisuko ir maišo žygiuoti.

Didžiajam postovy nusiimk nuo savęs visą mundiruoatę ir dailiai sudėk. Nusiimk mundurą ar palaidinę ir nusiauk. Autus pakabink ar ištiesk ant žemės, kad išdžiūtų. Jei yra galimumų, juos išmazgok su miltu šiltam ar nors ir šaltam vandenyje.

Nuvalyk visus savo daiktus nuo dulkių ir purvo. Rūpestingai išmazgok veidą, kaklą, rankas ir kojas. Kaitros metu žygyje prakaitas dideliame kiekyje susirenka ant odos, susimaišo su dulkėmis, gali erzinti odą ir sukelti niežėjimą, jei jo nuo odos nenuplausi. Todėl postoviuose reikia išnaudoti visus galimumus gerai su miltu nusiprausti. Mazgojimas atgaivina ir daro karį žvalesnį. Tik tada, kai gerai nusimazgojai, pradėk valgyti. Jei dalis apsistojo postoviuvi arti upės, visų gerausia, truputį pailsėjęs, prieš valgį upėje nusimaudyti. Prieš valgį išskalauk katiliuką, puodelį ir šaukštą, o po valgio išplauk juos, jei yra, karštam vandenyje. Po valgio pavėsy prigulk pailsėti.

Atidžiai apžiūrėk kojas. Jei ant jų atsirado pritrinimas ar jau susidarė pūsles, tuojau kreipkis į sanitarinę dalį. Pats tų pūslių nepradurk ir nenupiauk (gali atsirasti pavojingų susirgimų). Kad kojos po-

Viena šių metų karių ekskursijų Bitėnuose

stovy greičiau atsilsėtų, kad būtų pagreitintas kraujo nubėgimas iš kojų, išmok pats sau padaryti kojų masažą: trynimas ir spaudymas blauzdos ir pėdos rankomis. Trinti reikia kryptimi nuo pėdos į kelį.

Neteršk postovio vietos. Atsimink, kad tau nuėjus, toje vietoje, gal būt, išsėsis kitos dalys. Nešvarumų ir išmatų surinkimui mažuose postoviuose viršiniui paliepiu daromos paprasčiausios išeinamos vietos, vadinamieji lauko grioveliai (siauri ir negilūs grioveliai 1 m ilgumo, 0,3 m platumo ir 0,51 m gilumo). Iškasta žemė sudedama dviem krūvelėm iš abiejų griovelio pusių. Gamtos reikalą eik atlikti tik į lauko griovelius. Pasinaudojęs lauko grioveliu, užberk koja truputį žemės iš gulinčios apie griovelį krūvos žemių. Prieš išeinant iš postovio, jo vieta turi būti nuvalyta, lauko grioveliai ir išmatų duobės užpiltos žemėmis.

Vandens gėrimo taisyklės žygyje. Žygyje negerk iš karto daug šalto vandens. Žygyje ir karštyje juo daugiau geri, juo daugiau prakaituoji, o karštis nuo to nemažėja. Jokiu būdu negalima gerti nevirinto vandens iš pirmos pasitaikiusios versmės ar šulinio. Nevirintas vanduo gali savyje turėti įvairių ligų bakterijų. Nevirintą vandenį galima gerti tik iš tokių versmių ar šulinių, kuriuose gydytojo yra pripažinta gėrimui tinkamas vanduo. Visais kitais atsitikimais žygyje reikia gerti tik virintą vandenį. Virinant vandenį, bakterijos, kurios būna vandenyje, žūsta.

Žygyje ar manevruose, o ypačiai karo metu, kai kada negalima aprūpinti karių virintu vandeniu ir jiems tenka gerti nevirintą vandenį iš versmių ar šulinių. Tuo atveju kariams išduoda specialias tabletes, kad nevirintą vandenį padarytų nekenksmingą. Prieš išeidamas į žygį, nepamiršk pripildyti baklagę (gertuvę) atausinto virinto vandens arba arbatos. Saugok žygyje vandenį. Išmok taip gerti vandenį, kad pasiimto vandens užtektų iki didžiojo postovio.

Išidėmėk žemiau duodamą pavyzdinę tvarką, kaip reikia žygyje gerti vandenį: 1. Prieš išeidamas į žygį, sočiai atsigerk arbatos. 2. Pripildyk baklagę (gertuvę) virinto vandens ir sklandžiai ją užkimšk gerai išplautu kamščiu. 3. Žygio pradžioje ir pirmuose dviejuose mažuose postoviuose geriau visai negerti vandens. Esant didelei kaitrai, išgerk iš baklagės (gertuvės) tik keletą gurkšnių vandens ir praskalauk burną ir gerklę. Nuo to praėis burnos išdžiūvimo ir karščio jausmas. 4. Trečiam ir ketvirtam postovy gali išgerti po pusę baklagės (gertuvės) vandens. Vandenį gerk nedideliais gurkšniais. Stenkis vandenį laikyti burnoje kiek galima ilgiau. 5. Atėjus į didįjį postovį, daug vandens gerti negalima; gerai praskalavus burną ir gerklę, vandens galima gerti ne daugiau, kaip vieną puodelį. Po pietų, prieš išeinant į žygį, gali iki soties atsigeri vandens. Didžiajam postovy baklagę (gertuvę) vėl gerai išplauk ir pripilk ją pilną gero, tinkamo gerti vandens. 6. Pirmuose dviejuose mažuose po pietų postoviuose susilaikyk nuo vandens gėrimo. 7. Ketvirtame ir penktame mažajame postovyje gali išgerti po pusę baklagės (gertuvės) vandens. 8. Atėjus į vietą, kurioje baigiasi paros žygis, daug vandens iš karto negerk, o po vakarienės kiek nori išgerk arbatos ar vandens.

Visų vandens gėrimo žygyje taisyklių vykdymas vadinamas vandens vartojimo drausme. Išmok pritaikyti vandens vartojimo drausmę žygyje. **V. B.**

A. a. ats. plk. Pranas Jackevičius

Rugpjūčio 25 d. 15 val. iš gyvųjų eilių pasitraukė vėl vienas mūsų kariuomenės ir Nepriklausomybės kovų veteranų, mūsų atgaivintosios kavalerijos pionierių, atsargos pulkininkas Pranas Jackevičius. Mūs raitininkams, ypačiai senesniesiems, ši pavardė gerai pažįstama ir surišta su daugeliu raitininkiškų atsiminimų. Juk jis stovėjo mūs pirmųjų raitininkų priešakyje, aukodamas jiems savo darbą ir sielą.

Nors trumpai permeskime akimis per jo ilgos karinės tarnybos gyvenimą, kurį pradėjo mūsų senajame Vilniuje, iš pradžių svetimųjų eilėse, o paskui ten pat jau savos lietuviškos kariuomenės gretose.

A. a. ats. plk. Pr. Jackevičius gimė 1877 m. spalio 5 d. (sen. kal.) Parnokų km., Subačiaus val., Panevėžio apskr. Mokėsi Vilniaus realinėje mokykloje ir iš ten stojo į rusų karo mokyklą Vilniuje. 1902 m. ją baigęs, pradėjo karinę tarnybą ir 1911 m. Carskoje Selo baigė specialius rusų raitininkų kursus.

Didžiojo karo metu dalyvavo įvairiuose frontuose ir 1918 m., Rusijai pasitraukus iš Did. karo arenos ir lietuviams galint grįžti į savo Tėvynę, kartu su kitais savo tautiečiais tremtiniais grįžo Lietuvon. Čia nesėdėjo rankų sudėjęs, ypačiai jausdamas, kad Lietuvai reikalinga kariškai prityrusių jėgų. Atvykęs į Vilnių, 1918 m. kovo 10 d. stoja savanoriu į besiorganizuojančią Lietuvos kariuomenę, o po trijų dienų paskiriamas Vilniaus miesto etapo komendantu.

Tačiau Vilniuje neteko ilgai pasilikti. 1919 m. sausio 5 d. vakare bolševikai užėmė Vilnių ir Lietuvos kariuomenės steigimo darbas buvo perkeltas į Kauną. 1919 m. sausio 6 d. plk. Jackevičius buvo paskirtas Kauno komendantūros ūkio vedėju, o kovo 3 d. perkeltas į atskirą batalioną ir paskirtas į II raitelių eskadroną. Šis eskadronas su atskirojo bataliono kuopomis balandžio 1—15 d. buvo Žaslių — Semeliškių fronte, kuriame ir velionis dalyvavo.

Iš jau gyvavusių eskadronų sudarius 1 raitelių pulką (dabartinį gusarų), jo vadu buvo paskirtas švedų kariuomenės majoras Hoeger, o pulko vado padėjėju nuo 1919 m. gegužės 8 d. plk. Jackevičius. Tačiau plk. Jackevičiui ne tik teko būti pulko vado padėjėju, bet ir faktinuoju vadu, nes mjr. Hoeger, būdamas iš svetur atvykęs, nepažinęs mūsų sąlygų ir nesupratęs lietuviškai, negalėjo nei organizuoti, nei tvarkyti. Visa pulko organizavimo ir tvarkymo našta gulė ant plk. Jackevičiaus pečių. Tad nuo 1919 m. liepos 1 d. velionis jau buvo paskirtas 1 raitelių pulko vadu.

1920 m. trumpam laikui velionis buvo pasitraukęs iš kavalerijos tarnybos. Nuo 1920 m. liepos 10 d. buvo ypatingų reikalų karininku prie krašto apsaugos ministro, o nuo rugsėjo 18 d. armijos intendanto antrojo padėjėju. Tačiau 1920 m. spalio 30 d. vėl skiriamas į kavalerijos tarnybą — 2 raitelių pulko vadu

A. a. ats. plk. Jackevičius į Kauno kapines palydint

Iz. Girčio nuotr.

Karo gydytojo atsiminimai

(Kaip žuvo san. puskarininkis, bet nepasidavė į lenkų nelaisvę)

1919 m. kovo 1 d. oficialiai kaip gydytojas savanoris įstojau į 1 pėst. pulką ir buvau priskirtas prie 1 pėst. pulko bataliono, stovinčio Alytų, kurio vadas tada buvo karininkas Musteikis. Tačiau ryšius su 1 pėst. pulku palaikiau nuo pirmųjų jo įsikūrimo dienų Alytų. Aš tada buvau Alytaus apskr. ligoninės gydytojas ir kurį laiką naujai įsikūrusios Alytaus apskr. tarybos pirmininkas. Turėjau su pulku ryšių, kaip savivaldybės pirmininkas ir reikiant privatiškai aptarnaudavau pulko karius, kaip gydytojas, kol pulkas dar savo gydytojo neturėjo. Vėliau kartais padėdavau pulko gydytojui Janulioniui. Žodžiu, galiu save laikyti neoficialiu 1 pulko nariu nuo pirmųjų jo įsikūrimo dienų Alytų.

1919 m. vasario mėn. bolševikai užėmė Alytų. Tada aš dar skaičiausi civilinis apskr. ligoninės gydytojas ir buvau pasilikęs ligoninėje (ten pat ir gyvenau). Tuo metu ligoninėje buvo pasilikę keletas 1 pėst. pulko karių. Karininkas Bilminas gulėjo ligoninėje, sirgo plaučių uždegimu. Išgirdęs šaudymą ir pajutęs, kad Alytų užima priešas, bandė apsirngti ir bėgti, bet pavyko jį perkalbėti ir paguldyti atgal į lovą. Prie ligoninės atsišaudydami buvo priėję du 1 pėst. pulko kareiviai ir nežinojo, kas toliau daryti, nes kelias pasitraukti jau buvo atkirstas. Teko juos nurengti ir paguldyti į lovą kaip ligonius. Tuo būdu jie laimingai išvengė nelaisvės. Porai valandų praslinkus į ligoninę atvyko 1 pėst. pulko vyr. gydytojas Janulionis ir kulkosvaidininkų komandos viršila (pavardės nebeatsimenu), kurie taip pat nespėjo pasitraukti. Jie taip pat išbuvo ligoninėje porą dienų, kol bolševikai iš Alytaus pasitraukė. Bolševikai buvo paguldę į ligoninę keletą savo sužeistųjų, kuriuos paskui pasitraukdami paliko.

Kai visas pulkas grįžo iš Marijampolės į Alytų, buvo pradėtos operacijos prieš bolševikus ties Daugais ir ties Bobriškėmis, kuriose man teko dalyvauti kaip jaunesniam 1 pėst. pulko gydytojui. Sanitarinis pulko aprūpinimas buvo visiškai menkas. Pulkas turėjo 1 vežimą, kuriuo vežiojo medikamentus ir tvarstomąją medžiagą. Sužeistuosius teko gabenti ūkininkų vežimais. Sužeistųjų ir nukautųjų buvo nedaug, kiek — dabar nebeatsimenu. Žemesnio sanitarinio personalo: san. puskarininkių ir sanitarų — buvo labai maža, vos kele-

tas visam pulke. Tarp karių tuomet pasitaikydavo atskiri susirgimai dėmėtąja šiltine. Nuo jos tuomet mirė Alytaus apskr. ligoninėje karininkas Kasakaitis. Suskenuosius ligonius ir sužeistuosius tada guldėdavome į Alytaus apskr. ligoninę, kuri anais laikais buvo neblogoje įrengta.

1919 m. gegužės mėn. 1 pėst. pulkas buvo perkeltas Ukmergės frontan ir ten prasidėjo visa eilė kautynių: ties Kovarsku, Kurkliais, Skiemonimis ir kitur, toliau ties Anykščiais, Utena, Aštriakalniu, Salakais, Degučiais, Zarasais, Kalkūnais, Griva, kurių rezultate bolševikų frontas prie Dauguvos susilikvidavo. Man teko dalyvauti, kaip jaunesniam pulko gydytojui, visose kautynėse. Visų šitų operacijų pradžioje sanitarinė tarnyba pulke buvo gana sunki. Tvarstomosios medžiagos netrūko todėl, kad dar Alytaus fronte ties Daugais pulko raitieji žvalgai, padarę tolimesnę žvalgybą, buvo paėmę bolševikų vaistinę su daugeliu reikalingų medikamentų ir apie 1000 individualių paketų (tvarstomosios medžiagos). Tuo būdu pulkas atsitiktinai buvo aprūpintas ilgesniam laikui tvarstomąja medžiaga ir reikalingiausiais medikamentais. Nereikėjo kreiptis tuo reikalu į Karo sanitarijos skyrių, kuris patsai tais laikais tų dalykų nedaug teturėjo.

Sunkiau buvo su sužeistųjų transportu. Pulkas buvo gavęs 3 sanitarinius vežimus, bet jais galima buvo transportuoti tiksliai lengvai sužeistus ar lengvai sergančius. Sunkiai sužeistus tekdavo guldyti į ūkininkų vežimus, prikrautus šiaudų, ir transportuoti į užnugarį. Sužeistuosius ir sergančius tekdavo guldyti į Ukmergės ligoninę, o vėliau, frontui pasistūmėjus už Utenos, į Utenos ligoninę. Ir viena ir kita buvo labai menkai įrengtos ir menkai aptarnaujamos mediciniškuoju personalu. Todėl kai kuriuos sunkiau sužeistus tekdavo evakuoti į Kauną, nors dėl primityviškų transporto priemonių buvo sunku. Pav., sunkiai sužeistas karininkas Mūrnikas buvo evakuotas iš Utenos į Kauną intendantūros sunkvežimiu, kuris, atvežęs maistą, grįžo atgal į Kauną. Kai 1 pėst. pulkas užėmė Uteną, pirmiausia apžiūrėjau apskr. ligoninę ir radau ją blogoje būklėje. Vienintelis jos gydytojas Dr. Vodopalis sirgo dėmėtąja šiltine, nuo kurios jisai greitai ir mirė. Kurį

(dabartinis ulonų). Čia vėl jam tenka pulko orgnizavimo darbas. Nuo 1926 m. sausio 1 d. grįžta vadovauti 1 gusarų pulkui ir nuo 1929 m. vasario 13 d. skiriamas eiti antraeilės kavalerijos viršininko pareigas. 1931 m. birželio 25 d. skiriamas kavalerijos viršininku su ant-raeilėmis 1 gusarų pulko vado pareigomis. 1932 m. liepos 22 d. gusarų pulką perdavęs kitam, lieka vien tik kavalerijos viršininku, ir tose pareigose buvo iki 1934 m. gegužės 1 d., kada dėl pašlijusios sveikatos išėjo į atsargą.

Be čia paminėtų pareigų, velionis yra ėjęs ir daug kitų. Laikiniai jam yra tekę eiti Kauno įgulos viršininko ir divizijų vadų pareigas. Be to, organizuojant ir stiprinant mūsų kavalerijos dalinius, įvairiose komisijose vis matome dalyvaujant velionį, kaip patyrusį seną raitininką.

Plk. Jackevičius buvo apdovanotas šiais garbės

ženklais: 3 laipsnio Vytauto Didžiojo ir D. L. K. Gedimino ordinais, Savanorių kūrėjų, Lietuvos nepriklausomybės ir Latvijos nepriklausomybės medaliais. Taip pat, pervertus jo tarnybinį lapą, matyti vadovybės jam pareikštų tarnybos vardu padėkų už uolų darbą ir dėtas pastangas mūsų kavalerijos kūrimo srityje. Lietuvos raitininkų gyvenime velionis paliko daug gražių ir neužmirštamų darbų, ypačiai atliktų pirmosiomis mūsų nepriklausomo gyvenimo dienomis.

Rugpjūčio 27 d. a.a. plk. Jackevičius palaidotas Kauno kapinėse. Į amžinojo poilsio vietą jį palydėjo dabartinis kavalerijos viršininkas b. gen. Tallat-Kelpša, kuris prie duobės pasakė atsisveikinimo kalbą, Kauno įgulos dalių ir įstaigų karininkai, suvestinis eskadronas, du Karo Mokyklos kariūnų būriai ir gausi kauliečių minia. Ant kapo buvo sudėti kariuomenės vado, gusarų, ulonų ir dragūnų pulkų vainikai.

laiką ligoninė buvo visiškai be gydytojo ir mums, pulko gydytojams, reikėjo dažnai jodinėti iš Daugailių į Uteną savo pulko sužeistiems prižiūrėti ir operuoti. Rodos, tiksliai 1919 m. liepos mėn. pabaigoje atvyko į Uteną karinė lauko ligoninė, kuri palaikė ryšius su frontu ir perimdavo iš pulko sužeistuosius bei ligonius. Tuomet sužeistųjų evakuacijos būklė žymiai susitvarkė ir palengvėjo.

1919 m. vasarą, kai pulkas žygiavo nuo Ukmergės Zarasų link, mes patys papildėme sanitarinių puskarininkių kadrą ir padarėme tai savo iniciatyva ir gana savotišku būdu. Užėmę naujas vietas, klausinėjome, ar nėra apylinkėje sanitarijos puskarininkių, per Didįjį karą tarnavusių rusų kariuomenėje. Suradome tokių 2—3 ir tuojau juos mobilizavome; jie be protesto stėjo pulkan tarnauti. Vienas buvęs rusų kariuomenės puskarininkis (Venslovas) net patsai atvyko į pulką iš Švenčionių apskr., kurį tada buvo užėmusi lenkų kariuomenė. Be to, vieną sumanų sanitarą (Stankevičių), prasilavinusį žaidimų tvarstyme, patys pakėlėme sanitar. puskarininkiu. Tuo būdu, pulkui žygiuojant prie Zarasų, jau kiekviena kuopa ir pulko sanitar. punktas turėjo po vieną sanitar. puskarininkį. Prieš tai negalėjome duoti kiekvienai kuopai sanitarijos puskarininkio ir atsitikdavo, kad kautynių metu, čia pat kuopos bare, priešakinėje linijoje, patys gydytojai turėdavo ten vykti, norėdami aprūpinti sužeistuosius.

Tarp Utenos ir Zarasų neretai pasitaikydavo pulke atskirų susirgimų dėmėtąja šiltine, kurie padažnėjo prisiartinus prie Daugavpilio.

1919 metais, vėlyvą rudenį, pulkas buvo perkeltas į Baisogalos — Šeduvos rajoną ir čia prasidėjo kovos su bermontininkais. Radviliškį paėmė 1 pėst. pulkas. Kautynės ties Radviliškiuman liko ypačiai įsidėmėtinos. Atsitiktinai pulke buvau likęs vienas (vyr. pulko gydytojas buvo trumpose atostogose, o kitas jaunesnysis gydytojas buvo skubiai iššauktas į Kauną). Be pareigų pulke, divizijos vado Ladygos įsakymu turėjau laikinai eiti ir divizijos gydytojo pareigas. Mano padėtis pulke ir divizijoje, kaip sanitarinio viršininko, buvo pasunkėjusi dėl nurodymų stokes iš centro — divizijos užnugaris nebuvo sanitariniai aprūpintas. Lauko ligoninė buvo pastatyta pertoli nuo divizijos (Kėdainiuose) ir aš, greitai kautynėms vykstant, negalėjau greitai jos artyn patraukti; pagaliau tai ne nuo manęs ir priklausė. Evakuacija taip pat nebuvo sutvarkyta. Evakuacijos punktas buvo Baisogalos stoty, bet be jokių evakuacijos priemonių ir vienintelė jo gailėstinga sesuo (liguista senutė) tuo metu buvo susirgusi pleuritu ir turėjo atsigulti. Teko numoti ranka į tą evakuacijos punktą. Skubiai suorganizavau savo laikiną ir provizorinį evakuacijos punktą Šeduvos gelež. stoty, pavedęs jį tvarkyti vienam sumaniam ir energingam 1 p. pulko san. puskarininkiu. Pasirodė, kad šis, nors ir primityviškai suorganizuotas evakuacijos punktas, kautynių ties Radviliškiumu metu suvaidino svarbų vaidmenį, kadangi per Šeduvą plaukė gana daug sužeistųjų ne tik iš 1 pėst. pulko, bet ir iš kitų dalių. Tūlas geležinkelietis, ejęs tuomet Šeduvos st. viršininko pareigas, daug padėjo, laiku parūpindamas sužeistiems vagonus. Sužeistųjų padėtis tuomet buvo nežmoniška. Žiema buvo šalta, o evakuojamieji buvo paprastuose blogai apkūrenamuose arba ir visai nekūrentuose vagonuose. Traukiniai ėjo labai lėtai, atsitikdavo, kad nuo Šeduvos iki Kauno eidavo visą parą; šiltu maistu su-

žestieji nebuvo aprūpinti, mediciniška priežiūra traukiny būdavo labai menka.

Kaip matome, sanitarinis centras Kaune tuomet rodė maža iniciatyvos ir viską reikėjo organizuoti vietoj ir veikti savarankiškai. Kautynių metu ties Radviliškiumu iš sanit. skyriaus negavau jokios žinios apie jų susirūpinimą kautynėmis ir sužeistais; negavau net jokio atsakymo į mano telefonogramas, kuriomis atakavau sanitar. centrą.

Nuo Radviliškio ir Šiaulių triumfališkai praėjome iki Tauragės, niekur nesutikdami bermontininkų. Tauragėj stovint daugelis pulko kareivių susirgo venerinėmis ligomis. Apsikrėtė daugiausia Radviliškis ir Šiauliuose, kur po bermontininkų buvo likę daug apkrėstų moterų. Teko daugelį evakuoti į 2 atskirą veneros ligų lazaretą A. Panemunėje.

Tauragės rajone išbuvome neilgai; greitai pulkas buvo perkeltas į Alytų. Kelionė buvo sunki. Buvo dideli šalčiai, važiuovome neapkūrentuose prekių vagonuose. Kareiviai sušalo. Atvažiavus į Kauną, kareiviai jau pradėjo sirgti gripu, kuris tais metais (1920 metų pradžia) buvo ypatingai sunkus. Žygiuojant iš Kauno į Alytų pėsčiomis, daug susirgusių kareivių atsilikdavo ir reikėdavo juos gabenti atgal į Kauną, į Karo ligoninę.

Atvykę į Alytų radome kareivines nekūrentas, languose trūko stiklų, nebuvo durų. Pirmomis dienomis kareiviai turėjo gulėti ant plikų grėzdų (narų), be šiaudų. Karininkų būseną taip pat nebuvo geresnė. Gripo epidemija pradėjo siausti visu smarkumu. Pulko ligoninė ir Alytaus apskr. ligoninė buvo perpildytos sergančiais kareiviais. Mirdavo 8—10 kareivių per savaitę. Laidodavome po 3—4 iškart. Tokia padėtis tęsėsi beveik visą mėnesį, po to epidemija aprimo. Aš tuomet jau buvau vyr. pulko gydytojas, vadinasi, pulko sveikatos atžvilgiu atsakingas asmuo. Mano susirūpinimas tuo reikalu buvo didelis ir beveik beviltiškas, nes padėti maža ką tegalėjau. Prašiau pulko vadą, kad pertrauktų pratimus ore ir laikytų kareivius kareivinėse. Iš dalies mano reikalavimas buvo patenkintas, nes didelių šalčių metu pratimai lauke buvo pertraukiami. Taip pat turėjau žinių, kad ir Kauno įguloj būseną negeresnė, kad Karo ligoninė kasdien mirdavo nuo gripo — dešimtimis. 1920 metų gripo epidemija padarė nepaprastai didelių nuostolių Lietuvos kariuomenei — mirė daug žmonių.

1920 met. rugpiūčio ir rugsėjo mėn., užėmus anksčiau lenkų okupuotą Daugų ir Varėnos rajoną, pulke siautė dezinterijos epidemija. Antkritį paliko lenkų kareiviai, taip pat užnešė bolševikai, varydami lenkus per Valkininkus, Varėną, Merkinę Gardino kryptimi. Nors ir daugelis sirgo, bet mirimų buvo maža ir epidemija praėjo be ypatingų nuostolių.

1920 m. vasarą ir rudenį, kada prasidėjo kovos su lenkais, 1 pėst. pulkas buvo geroje būklėje: gerai aprenktas, neblogai maitinamas, kareivių sveikata, aplamai, buvo gera. Kovose su lenkais pulke nukautų ir sužeistųjų buvo nedaug. Sužeistųjų evakuacija į užnugario ligonines buvo pakenčiamai sutvarkyta. Geležinkeliais sistematiškai kursavo sanitariniai vagonai. Pulkui buvo prikomaniruotas sanitarinis automobilis, tiksliai vėliau, rudenio, pablogėjus keliams, jis negalėjo veikti ir kai reikėdavo iš Semeliškių purviniais keliais transportuoti sužeistuosius ir ligonius net į Kaišiadorius, tai buvo sunku.

Drąsa išgelbėjo savuosius

Grandinis Pranas Vileita gimė 1898 metais Švenčionių apskr., Adučiškio valsč., Linkonių kaime.

1919 metų gegužės mėn. pradžioje Vileita su savo draugu Juozu Vyšniausku nutarė eiti į Ukmergę ieškoti darbo. Ne darbas jiems rūpėjo. Tai buvo sakoma tik dėl vietos bolševikuojančių gyventojų ausų. Vileita jau anksčiau buvo sužinojęs, kad Ukmergėje yra lietuviška kariuomenė. Ėjo norėdamas patekti į ją. Norint pasiekti Ukmergę, reikėjo eiti per bolševikų frontą. Ėjo slapta miškais ir naktimis, kad nepatektų į priešų nagus.

Po kelių varginančios kelionės dienų, nuvargę, sušlapę ir alkani gegužės 15 d. pasiekė Ukmergę. Prie miesto sutiko išeinančią iš miesto į frontą mūsų jaunutės kariuomenės kuopą, žygiuojančią Utenos plentu. Pamatęs žygiuojančią, traukiančią lietuvišką dainą, kuopą, Vileita nesitvėrė iš džiaugsmo. Jis nieko nelaukdamas pradėjo galutinai prikalbinėti savo draugą Vyšniauską stoti į kariuomenę savanoriais. Nutarta. Įėję į miestą pradėjo ieškoti vietos, kur galėtų gauti žinių ir įsirašyti savanoriais. Miestas nepažįstamas. Beeidami miesto gatvėmis susitiko kareivį, kuris, pastebėjęs svetimus, užkalbino. Kareivis juodu nuvedė į štabą ir ten jie įstojo savanoriais.

Vileita, nuvykęs į 1 pėst. pulką, buvo paskirtas į 2-ą kulk. kuopą, kurioje išbuvo per visą tarnybos

1 pėst. pulko
gr. Pranas Vileita

laiką. Po kelių mokymo savaitių birželio mėn. pradžioje išvyko į frontą Zarasų-Daugpilio rajonon. Fronte Vileita su kulkosvaidžiu buvo priskirtas prie 4. kuopos, kuri turėjo užėmusi barą prie Zarasų plento, apie 20 km nuo Zarasų.

Po kiek laiko mūsiškiai puolė prieš apkasus. Rytas ūkanuotas. Puolimas nepavyko. Bolševikai smarkia kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi puolimą atrėmė. Per puolimą kuopos būrininkas su keliais senais kareiviais kulkosvaidininkais išsinešė sunk. „Maksimo“ kulkosvaidį prieš savus apkasus ant gražaus kalnelio, patogion pozicijon, iš kur apšaudė prieš apkasus. Bolševikams spaudžiant, kulkosvaidžio tarnyba pradėjo trauktis, palikdama patį kulkosvaidį. Vileita pamatęs, kad ginklui gresia pavojus, nepaisydamas smarkios prieš ugnies ir gresiančio jam pavojaus, puolė gelbėti „Maksimą“. Nors kulkų buvo priplaktas prie žemės, tačiau artinosi prie tikslo ir kulkosvaidį išgelbėjo. Jis savo nepaprasta drąsa atliko sunkų ir pavojingą žygį.

Stovint kuopai apkasuose prie plento, dažnai tekdavo eiti žvalgybon. Žvalgybon rinkdavo savanorius. Vileitai, kaip kulkosvaidininkui, žvalgybon eiti nereikėjo, tačiau jam apkasuose nebuvo kas veikti. Visados eidavo žvalgybon. Vadovybė, mačiusi jo drąsumą pirmųjų kautynių metu, mielai sutikdavo jį leisti žvalgybon — juo pasitikėdavo. Tai Vileitai sudarydavo daug malonumo.

Žvalgyboje taip pat pasižymėdavo savo šaltu krauju ir drąsa. Stengdavosi prieiti kiek galima arčiau apkasų. Kelis kartus teko susišaudyti su priešų žvalgiais, bet pasitraukdavo be nuostolių. Vieną kartą Vileita su eil. Raginiu buvo prisiartinę iki priešų apkasų per kokį 50 metrų. Iš labai gerai maskuotos vietos — miškelio, nepastebimi, žvalgybą atliko labai gerai. Buvo aiškiai nustatyti priešų kulkosvaidžių lizdai ir priėjimai. Žvalgyti daug padėdavo vietos gyventojai, daugiausia jaunuoliai. Daugiausia patarimų duodavo moterys. Vileita net buvo susidraugavęs su viena

1921 metų pradžioj, pulkui stovint Ukmergės bare, buvau paskirtas III divizijos gydytoju ir išsikėliau iš 1 pėst. pulko į III divizijos štabą. Išbuvau pulke beveik 2 metus, pradžioj jaunesniuoj, paskui vyresniuoj pulko gydytoju.

Pro domo su o kalbėdamas turiu pasakyti, kad su 1 pėst. pulku surišti geriausi mano atsiminimai iš visos mano tarnybos Lietuvos kariuomenėj ir iš kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės. Būdamas ten jaučiau, kad esu reikalingas ir kad mano darbas atneša naudos. Atlikti savo pareigas, tvarkant pulko sanitariją ir teikiant pagalbą sužeistiems, man sekėsi. Rodos, manimi buvo patenkinti kaip rikiuotės, taip ir sanitariniai viršininkai. Dėl mano pasisekimo darbe aš turiu būti dėkingas keletai aplinkybių. Pirmiausia turiu būti dėkingas pulko vadams. Nuolatiniams 1 pėst. pulko vadais

man esant buvo plk. Ladyga (dabar ats. gen.) vėliau plk. Skorupskis (dabar ats. gen. št. plk.). Jie aukštai įvertino sanitarijos reikšmę ir gydytojo vaidmenį pulke. Jie, kiek galėdami, patenkindavo visus reikalavimus, gerai aprūpindavo sanitarinę pulko komandą, visuomet paremdavo gydytojo autoritetą pulke. Asmeniškai ir nuo vieno ir nuo kito patyriau didelio nuoširdumo, buvau ir pasilikau su jais kuo geriausiuose santykiuose.

Toliau esu dėkingas savo kolegoms gydytojams — bendradarbiams: Dr. Janulioniui (vyr. pulko gydytojas prieš mane), Dr. Reklaičiui, Dr. Kaganui ir Dr. Trečiokui. Su visais buvo geri asmeniškai santykiai ir tarnybinis susiklausymas. Tai, žinoma, geruoju atsiliepė darbo našumui. Pagaliau turiu būti dėkingas geriems sanitarijos puskarininkams. Visų pavardžių da-

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ
1938. IX. 7—8 D. KONGRESO PROGRAMA

Rugsėjo 7 d.

- 1) Iki 10 val. visi kongreso dalyviai turi būti įsiregistravę ir paskirtuose butuose susitvarkę.
- 2) 10 val. 30 min. Vileišio aikštėje rikiuotės repeticija.
- 3) Po repeticijos pertrauka užkasti ir pailsėti.
- 4) 14 val. laisvai susirenkame Dainų Slėnyje (Ažuolyne) iškilmingo posėdžio.
- 5) 15—17 val. Dainų Slėnyje iškilmingas posėdis. Dalyvauja J. E. Respublikos Prezidentas, vyriausybės nariai, kvietstieji svečiai ir visi kongreso dalyviai savanoriai kūrėjai.
- 6) 17 val. 30 min. žygiuojame Karo Muziejaus sodelin (Parodos ir Duonelaičio g.).
- 7) 18 val. iškilmės prie Nežinomojo Kareivio kapo.
- 8) Iš Karo Muziejaus sodelio rikiuote žygiuojame į Dainų Slėnį (Duonelaičio, Maironio g., Laisvės al., Parodos g.).
- 9) 21 val. 30 min. Dainų Slėnyje misterija.

Rugsėjo 8 d.

- 1) 5 val. keliamės ir apsitvarkome.
- 2) 6 val. Vileišio aikštėje rikiuojamės į vakarykščius vietetus.
- 3) 7 val. 40 min. žygiuojame į karo aerodromą.
- 4) 10 val. 30 min. pamaldos ir paradas.
- 5) Po parado žygiuojame per Kauną (Aleksotas, Rotušės a., Vilniaus, Prezidento g., Laisvės al., Parodos g.) ir Parodos pavil. užkandžiai.
- 6) Po užkandžių, iki išvykimo namo, laisvas miesto apžiūrėjimas.
- 7) Išvykimas namo.

Iškilmingojo posėdžio IX. 7 d. 15—17 val. programa

Kongreso žodį tars C. V-bos pirmininkas ats. plk. lt. P. Gužas. Kalbės J. E. Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas ir Krašto Apsaugos Ministro p. e. Kariuomenės Vadas b. gen. St. Raštikis. Gerb. organizacijos ir paskiri asmenys, norį kongresą pasveikinti, maloniai prašomi savo sveikinimus įduoti kongreso vadovybei raštu.

Prie Nežinomojo Kareivio kapo IX. 7 d. 18 val.

C. V-bos pirmininkas ats. plk. lt. P. Gužas perskaitys kongreso testamentinio pobūdžio pareiškimą, pagerbsime žuvusius kovų draugus ir padėsime ant Nežinomojo Kareivio kapo vainiką. Lietuvos himną gieda visi kongreso dalyviai.

Centro Valdyba

1920 metais Vileita kautynėse su lenkais ties Vareną buvo sužeistas ir iš ten išsiųstas į ligoninę. Daugiau jam dalyvauti kautynėse nebeteko. Iš kariuomenės paleistas 1921 m. spalio 25 d. Dabar jis tarnauja Kariuomenės Intendantūros sandėlių šiaulių skyriuje. Priklauso L. Š. Sąjungai. Apdovanojant gr. Praną Vileitą Vyčio kryžiumi, apdovanojimo lape šiaip rašoma: „Kada priešas daug didesnėmis jėgomis puolė mūsų žvalgybą ties Smolvekių dvaru, Pranas Vileita ir Petras Lušys kulkosvaizdžių ugnimi atrėmė priešų puolimą. Aplamai, visose kautynėse pasižymėdavo savo drąsumu ir geru veikimu su kulkosvaizdžiu“. L. Gršk.

mergele, kuri jam nurodydavo artimiausius ir saugiausius kelius prie priešo apkasų. Surinktas žvalgyboje žinias Vileita labai tiksliai pranešdavo savo kuopos vadovybei.

Paskutinėn žvalgybon išėjo su kuopos vadu lt. Kazicku. Grandinis Vileita, gerai žinodamas priėjimo vietas, kuopos vadą privedė visiškai arti priešo apkasų. Gerai išidėmėję, grįžo prie kuopos. Tą dieną daugiau žvalgybon nėjo. Kuopa pasiruošė leliamam puolimui, kuris įvyko kitos dienos rytą, vos auštant. Pulti buvo drąsu, nes pozicija gerai išžvalgyta.

Bolševikai netikėtai pulti — neišlaikė ir spaudžiami mūsiškių pradėjo trauktis iš apkasų. Kuopa, stumdama priešą, užėmė Zarasų miestą. Bolševikai susilaikė tik už Zarasų prie vieno dvarelio ir ruošėsi puolimą atremti. Prie to dvarelio kuopa su priešu suėjo labai arti. Abiejų pusių pozicijos buvo labai geros ir saugios. Pėstininkai buvo suėję visiškai arti vieni kitų, nes apsisvaizdavo rankinėmis granatomis. Grandinis Vileita su kulkosvaizdžiu buvo kairiajame kuopos sparne. Rėmė puolimą. Bolševikai, susilaukę paramos, ėmė mūsiškius spausti, norėdami apsuoti. Įvyko smarkios kautynės. Kai kurie mūsiškių pradėjo trauktis. Kuopa atsidūrė pavojingoje padėtyje. Vileitos kulkosvaizdyje užvirė vanduo. Pritrūko šovinių. Pasiūsti žmonės atnešti šovinių ir vandens negrįžta. Padėtis keblė. Kulkosvaizdis tyli. Pėstininkai traukiasi. Vileita matydamas, kad susidarė bloga situacija, ėmė traukti savo mylimą „Maksimą“. O laimė! Staiga pamatė ateinančius su vandeniu ir šoviniais kareivius. Nieko nelaukdamas puolė prie šovinių. Vandeni keisti — nėra laiko. Įdeda šovinių juostą į gerkle ir šliaužia į seną patogią poziciją. Išlindo visos kuopos priešakin. Bolševikų grandinė pakyla — puola durtuvais. Jis laukia. Dar arčiau. Prisiplaukę su savo „Maksimu“ prie žemės, su drebančia širdimi laukia patogaus momento. Prisileidęs visiškai arti priešo grandinę, paleidžia smarkią ir taiklią ugnį. Priešo eilės pakriko. Pradėjo trauktis, palikdami nukautuosius ir sužeistuosius.

— Kas gi čia per stebukas? Iš kur gi kulkosvaizdis, — mano saviškiai. Juk jis buvo visiškai nutilęs. Nebuvo šovinių. O kuopai nebebuvo vilties atsilaukyti prieš kelis kartus gausingesnį priešą. Čia grandinis Vileita dar kartą parodė savo nepaprastą drąsumą ir sumanumą. Laimėjo!

Už pasižymėjimus grandinis Vileita buvo apdovanojamas Vyčio kryžiumi.

bar nebeatsimenu. Atsimenu šiuos: viršila Keršis, puskarininkiai: Drufas, Brazauskas, Gribauskas, Venslova, Stankevičius, Jezerskis, Griepelis ir kiti. Tai buvo vyrai prityrę kare, beveik visi Didžiojo karo metu tarnavę rusų kariuomenėj. Vienas jų, būtent. psk. Drufas, žuvo Nočioj kovoje su lenkais. Apie jį, kaip apie žuvusį, noriu smulkiau paminėti, juo labiau, kad jisai žuvo gana keistu būdu.

1920 m. rudenį pulko 1-ji kuopa Nočioje (miestelis tarp Varenos ir Rodūnės) vidudienį, pietaujant, buvo netikėtai lenkų raitininkų užklypta ir išsklaidyta. Daugelis kareivių pateko nelaisvėn, tarp kitų ir v. san. psk. Drufas. Po kelių dienų keletas kareivių pabėgo iš nelaisvės ir Dzūkijos miškais grįžo atgal į pulką. Apie Drufą jie papasakojo tokį dalyką. Pradžioj jis at-

rodęs labai susijaudinęs, paskiau, kada lenkų kareivis liepęs atiduoti ginklą, jisai išsiėmęs iš kišenias brauningą ir iššovęs sau į smilkinį. Išėina, kad patsai nusižudęs, nenorėdamas pasiduoti ir nelaisvę. Pradžioj aš nenorėjau tikėti, bet tą patį patvirtino ir kiti kareiviai, pabėgę iš nelaisvės (reikia pabrėžti, kad iš lenkų nelaisvės daugelis pabėgdavo). Daugiau jokių žinių apie Drufą nebeturėjau. Buvo kilęs iš Kelmės (Raseinių aps.), rodos, iš pasiturinčių ūkininkų šeimos. Buvo aukšto ūgio, tvirto sudėjimo vyras, jautraus būdo ir labai ambicingas, Didžiojo karo metu tarnavęs rusų kariuomenėj, kautynėse prityręs, nebailys, gerai žinojo savo tarnybą. Esą, anksčiau savo draugams kalbėdavęs, kad nelaisvėn niekad nepasiduosiąs, geriau nusišausiąs.

Ats. mjr. Dr. V. Kanauka

Aviacijos diena Klaipėdoje

KETVIRTOJI ŠIU METŲ RADIO TRANSLIACIJA IŠ GAIŽIŲ POLIGONO

Rugpjūčio 28 d. buvo ketvirtoji ir paskutinė šiais metais radijo transliacija iš poligono, kurią atliko mūsų šaunieji kavaleriai.

Radijo transliacija 10 val. 15 min. prasidėjo pamaldomis, kurias laikė ir pamokslą sakė 2 ulonų D. L. K. Birutės pulko kapelionas kunigas Jonaitis. Pamaldose griežė kavalerijos pulkų jungtinis orkestras. Per mišias giedojo kavaleristų jungtinis choras. Į šias pamaldas atvyko daug karininkų, svečių, o taip pat buvo suvesti visi poligone esą kareiviai.

Popietinė programos dalis prasidėjo 17 val. Į klausančius Ruklėlės upės slėny transliacijos, o taip pat ir į radijo klausytojus prabilo plk. ltn. Balčiūnas-Švaistas, programos vadovas. Savo kalboje apibrėžė šios dienos svarbą, poligono reikšmę karių gyvenime ir kalbą baigė šiais žodžiais: „Čia visi tie susirenka, kurie ruošiasi dirbti ir kovoti dėl savo krašto laisvės ir saugumo“. Kalba buvo palydėta lietuvišku maršu.

Po maršo pradėdamas vaidinti radijo vaizdelis „Nežinomas kareivis“. Vaizdelį parašė ir jam režisavo dramos art. St. Čaikauskas. Nežinomą kareivį vaidino art. Mackevičius, kiti artistai — kavalerijos pulkų kariai. Per šį vaidinimą specialiai pritaikyta muziką atliko 2 ulonų pulko orkestras. Šiame vaizdelyje Nežinomas Kareivis sapne nuveda dabartinį kareivį į praeitį kovų vaizdus, prisistatydamas jam: „Aš esu tas, kuris atidaviau gyvybę dėl Tėvynės. Mano vardas Nežinomas Kareivis“. Apvedžiojo po kovų vietas ir pranyko tardamas „Jei myli Tėvynę, laisvę ir draugus, mus atmins be vardo“.

Prie mikrofono, orkestrui griežiant maršą, pasirodė 1 gusarų D. L. E. K. J. Radvilos pulko kariai su savo vaizdėliu „Nugalėsime ar mirsim“. Radijo vaizdelį paruošė kar. asp. Edm. Budreika. Vaidino gusarų pulko kariai. Vaizdelyje apibrėžta Didž. Liet. Etmono Jonušo Radvilos gyvenimas, darbai ir jo nusistatymas prieš lenkus. Toliau ateinama į 1919 metus. Prisiemenama 1-mo savanorių raitininkų eskadrono kovos dėl Tėvynės prie Zarasų, kur pirmas žuvo gusaras Vincas Šiporaitis. Vaizdelyje buvo taip pat ir linksmybių vietų apie poligono laisvalaikį, kur nedidelis choras padainavo poligoniškų dainų: Eina garsas nuo viršilos; Aš kiekvieną vakarėlį ir kt. Vaidinimas baigtas maršu.

Po gusarų pasirodė 2 ulonų D. L. K. Birutės pulko kariai. Vaidino ltn. Vilkutaičio parašytą vaizdelį „Ulonų pulko karių mintys“. Čia poetiškoji nuotaikoj buvo nuklysta į senus mūsų laikus. Ypačiai gražiai buvo pritaikyta muzika. Po šios trumpos išangos vaidino komišką vaizdelį „Po darbo dienos“. Vaizdelyje buvo daugiausia dainos, kurias ulonai visai gražiai padainavo.

Ulonams pabaigus, prie mikrofono, orkestrui griežiant, prisistatė 3 dragūnų Geležinio Vilko pulko kariai. Psk. Kisieliauskas prieš pradėdamas vaidinimą gan vykusiai ir komiškai patikrino laikrodžius, pranešė orą ir skaitė laikraščių santaruką iš „Poligono Aido“, „Poligono Žinių“ ir „Poligono amžiaus“. Svarbesnės naujienos: Vilkų daug priviso (geležinių), Pastovinėja kelius budėtojas naktį ir kt. Toliau dragūnai vaidino pusk. Kisieliausko parašytą radijo vaidinimą: „Pir-

Ne tik karių ir šaulių spauda: „Mūsų Žinytas“, „Kardas“, „Kariūnas“ ir „Trimitas“ gražiai ir nuosirdžiai paminėjo „Kario“ 1000-ąjį numerį, bet taip pat ir daugelis civilinių laikraščių. Aukščiau minima karinė ir šaulių spauda platokai paminėjo, apibūdindama ne tik šį 1000-ąjį numerį, bet taip pat ir visą „Kario“ gyvenimą nuo pat 1919 metų. „Kardas“, „Kariūnas“ ir „Trimitas“ išidėjo ir redaktoriaus paveikslus.

„Trimitas“ tarp kitko pastebė: „Sukaktuvinis Kario numeris savo išvaizda įtikinamai parodė, kad ir Lietuvos žurnalų spauda jau pradeda prilygti puošniems užsienio leidiniams... Naudodamasis moderniausia spaudos priemone — giliaja spauda, Karys savo išvaizda šiuo metu pralenkia visus mūsų periodinės spaudos leidinius...“

„Lietuvos Aidas“ ir „Lietuvos Žinios“ savo dvejuose numeriuose paminėjo „Kario“ 1000-ąjį numerį. Viename numeriu „Lietuvos Aidas“ idėjo sukaktuvinio „Kario“ numerio viršelio atvaizdą ir tarp kitko rašo: „Šis „Kario“ numeris akiškai vaizdžiai parodė, ko, idėjus daug darbo ir patobulinus technines spaudos priemones, ir mūsų periodinė spauda gali pasiekti. O pasiekta labai daug — nebereikės ieškoti meniškai išleistų laikraščių iš užsienio, kada ir savų jau yra tokių“.

Visa eilė kitų laikraščių: „XX Amžius“, „Ūkininko Patarėjas“, „Policija“, „Verslas“, „Ūkininkas — Vyrų Žygiai“ ir kiti išidėjo 1000-čio numerio paminėjimą. Vieni plačiau, kiti keliais žodžiais.

Čia paminėsime kai kurių laikraščių ištraukas. „Mūsų Vilnius“ pastebė: „Karys“ kasmet tobulėjo ir išaugo į pirmiaulius žurnalus, kurį pamėgo ir mūsų mokyklinis jaunimas ir mūsų kaimas. Jo turinys neapsiribuoja tik taikomu kariams ar šauliams, bet teikiąs įdomių straipsnių ir kiekvienam skaitytojui.“

„Jaunoji Karta“ rašo: „Karys“ per tą laiką (kitais metais suais 20 leidimo metų) perėjo ilgą tobulėjimo kelią. Antai, iki 1923 metų jis net nebuvo iliustruojamas, o dabar yra vienintelis iš savaitraščių, kurio dalis spausdinama net gilia spaudė. Tai naujausia ir moderniausia spaudos priemonė, dėl to ji tebėra brangi ir Karys ja tespausdina šiuo metu tik 8 puslapius...“

„Naujoji Romuva“ pabrėžia: „Bet kas „Kary“ geriausia išieina, tai iliustracijos, nes nuo pernai metų laikraštis labiausiai paveikluotus savo puslapius pradėjo spausdinti gilia spauda. Gi sukaktuvinį savo numerį visą atspausdino gilia spauda. Šis numeris paimti i rankas vienas malonumas...“

„Mūsų Kraštas“ tarp kitko rašo: „...Šiandien yra ne tik populiariausias, plačiausiai pasklidęs, Lietuvos karių laikraštis, bet ir vienas populiariausių visų Lietuvos savaitraščių — žurnaly. Nuolat jis kupinas visiems lengvai suprantamos aktualios karinės medžiagos, gausiai atitinkamai iliustruotas, visas gerai techniškai paruoštas. Tūkstantinis jo numeris ypatingai yra gražus ir idomus...“

„Sekmadienis“ idėjo redaktoriaus ir redakcijos sekretoriaus atvaizdus ir tarp kitko rašo: „Metų eilė „Karys“ išsiplėšė iš specifinės paskirties, iš ribų žurnalo, skirto vien kariuomenei. Pamažu, bet ryžtingai ir atkakliai išsikovojo sau vietą jaunomenėi ir plačiuose atsarginių sluoksniuose. Iš kareivinių jis pasklido Lietuvos lygumose ir „Kario“ skaitytojų skaičius auga kartu su jo metais. Pats „Karys“ ne tik ima naujas pozicijas, bet ir pats nuolat tobulėja, auga. Dažnai jo pažanga toli prašoka ir geriausias viltis. Istobulines savo turinį, „Karys“ smarkiai pagerino ir technišką laikraščio pagerinimą, pirmasis Lietuvoj panaudodamas giliaspaudę.“

„Mūsų Laikraštis“ pabrėžia: „Malonu pažymėti, kad „Karys“ savo turinio įvairumu, o ypač išviršine išvaizda yra padaręs didelę pažangą, prilygdamas patiems gražiausiems iliustruotiems žurnalams...“

„Suvalkų Kraštas“ rašo: „Paskutiniu laiku „Kari“ ir didžiausiu pacifistams malonu paimti i rankas, nes jis yra vienintelis lietuviškas žurnalas, kuris spaudžiamas giliaspaudė ir „Kario“ iliustracijos prilygsta geriausiems užsienio žurnalams“.

Mūsų periodinė spauda, be gražių atsiliepiimų apie „Kari“, savo skiltyse idėjo ir nuosirdžių jam linkėjimų.

mosios jauno kareivio dienos“. Čia buvo atvaizduota jauno kareivio Dominyko Kapočiaus gyvenimas, kaip iš ištizišio kareivio pasidarė visai tinkamas kavaleristas.

Toliau jungtinis kavalerijos pulkų orkestras pagriežė komp. Gailevičiaus popuri „Lietuviškas kaimas“.

Plk. ltn. Balčiūnas atsiveikindamas kalboje priminė, kad ši transliacija yra paskutinė šiais metais iš poligono ir kvietė visus visad būti tikrais savo krašto sūnumis ir gynėjais. Po atsiveikinimo žodžio orkestras pagriežė „Lietuviais mes esame gimę“... ir tuo transliacija baigta. Psk. A. Burba

MOKYKLĄ IR KARIUOMENĖ

Naktis tėviškėje

Graži rugpiūčio mėnesio pabaigos naktis. Pakilęs iki di-džiojo klevo pilnatis sidabrine šviesa nuskaidrino lengvai ju-dančius lapus, ilgai žaidė rasos lašeliose. Liūdni ir tylūs gar-sai, iš tolo, iš užu pievų, lengvai skrido nutilusiais laukais, skambėjo drėgname ore, tartum mirti pasirengę, bijodami liūdno savo kelionės galo.

Toki vakarai, sako, skirti suvargusiems žmonėms atsi-kvėpti, pamiršti dienos sunkų darbą, lengvai ištiesti suvargu-sius sąnarius; — Dievo palaima skrieja žemėje, krūtinėse gimsta naujų vilčių kibirkštys.

Apsuptame alyvomis sodelyje vaikščiojo Užbalių Kęstu-tis. Basomis kojomis krėtė balzganas rasas, rudai įdegusi krūtinė guodžiai traukė laukų orą. Jis, dieną drauge su tėvu praleidęs laukuose, jautė sąnariuose lengvą skaudėjimą, jau-tė, kaip į jo raumenis grįžo plieninės jėgos, kurias taip go-džiai iščiulpia ilgi mokslo metai mieste.

Pavargusiu žingsniu priėjo prie vienišo sodelyje suoliu-ko ir atsisėdo. Štai jis mato, kai trumpėja medžių šešėliai, kažkur nuo obelies krenta prinokęs obuolys.

Lengvutis rūkas gaubia pievas, kyla aukštyn, apsupa me-džius, migloje paskęsta sodas, tartum persikeldamas kažkur į užburtą karaliją, kur palaimintieji kalba mums nesuprantama pasakas.

Kęstutis susimąsto. Juk daug jis vasarą tokių naktų ma-tė, dar skaidriais spindėjo mėnulio spinduliuose rasos, bet šiandien jį buria nesuprantama paslaptis, svaigulinga nakties pasaka.

Jau ir mėnulis pasiekia zenitą, rugienoje pasigirsta pa-prastutė putpelės daina, naktyje užlūžta atsilikęs vienišas šunies amtelėjimas. Kęstutis perbraukia plaukus ir ilgai ilgai mąsto.

— Kiek įspūdžių laukuose. Čia jis gimė. Ilgai karves ga-nė. Kartą iš anos, obuoliais aplipusios, obelies iškrito. Pas-kiau snieguotomis žiemomis, persimetęs per petį knygų krep-šelį, vaikštinėjo tuo vingiuotu takeliu į mokyklą, kur moky-tojas jį išmokė pažinti raides, kur jam prasidėjo pirmieji žingsniai į mokslo paslaptis. Ak, daug tų prisiminimų! Kęs-tutis nespėja jų susivaikyti.

— Gimnazija... Nauji draugai... Naujos žinios. Klasės... Jis septintoje. Taip, užporyt jis grįžta į gimnaziją, pradės toliau versti užsibrėžtą mokslo vagą.

Tik ar vėl jam taip gerai seksis? Ar jis nesustos pusiau-kelyje, o pamatęs užpakalyje ilgas, sunkiai pragyventas die-nas, nesuabejos ateitimi, kuri dabar skaisčia žvaigždė švie-čia; toli ir ilgi metai ją pasiekti.

— Gal geriau pasilikti čia, laukuose, suaugti su jų kvė-pavimu, įsijausti į amžiną pulsą, būti tikru žemės sūnumi. Ir kaip gera čia, tėviškėje. O ką jis pasieks kitur, pasirinkęs sau kitą gyvenimo kryptį? Nežinia. Tokia dar neiški ateitis. Sunku skirtis nuo numylėtos tėviškės laukų, palikti be-sirūpinančią motiną, linksmašias sesutes, bežilstantį tėvą.

Miglos tebedengia laukus, glosto susimąsčiusį Kęstučio veidą.

Staiga jis mato, kai rūkais susisupusi nepažįstama esybė išdidi, ramiu veidu atsistoja prieš jį, ištisia motiniškai savo rankas ir kalba tylūs žodžius.

— Sūnau, šitą palaimintą naktį tu pradėsi abejoti. Dau-gelis žmonių jos nemato, — gal ne jiems skirta ir matyti. Tu čia pasilikai pamatyti dieviškąją paslaptį ir pradėjai abe-joti. Abejoti, kaip keleivis, priejęs du kelius, be parašų, ne-žinia kur vedančių.

— Kas tu? — nustemba Kęstutis.

— Tėviškės laukų dvasia. Aš tave kūdikį auginau, tave lydėdavau į mokyklą, tave globojau mieste. Ar tu nejautei? Ar nesupratai mano žodžių, kuriuos aš tau vakarais šnibždė-davau. Aš mačiau, kad tavo siela skaisi, kaip rasos lašelis, ieškos mokslo, jį pamils. Nesitraukiau nuo tavęs. Padėdavau. Į tavo krūtinę naujų vilčių pripildavau.

Dabar tau vėl pasirodau — pamačiau, kad tu svyruoji, muraminti atėjau. Eik savo keliu. Tavęs laukia didi darbai. Tėvynė šauks. Tu jai aukosi save, savo gyvybę, viską. Aš ap-

Mokslo metų pradžia

Pirmą rugsėjo

Kita mums jau darbo vaga:

Nauji mokslo metai jau prasidėjo —

Vėl karinis mokslas, knyga.

Meldžiam Kūrėją,

Kad žadintų ugnį vilties.

Naujų mokslo metų darbą pradėjom

Dėl tautos ateities.

Brangūs Gynėjai

Senos ir garbingos tautos,

Mes irgi ryžtamės, darbą pradėje,

Aukotis dėl žemės laisvos!

Edv. Sp.

lankysiu tave. Vakaraš, kada prie atverstos knygos merksis tavo akys, aš tau jėgą įduosiu, lauksiu tavęs į tėviškę grįž-tančio. Eik ir laimingai dirbt!

Kęstutis pakėlė galvą. Rytuose aušo. Laimingas ir ra-mus jis grįžo į kluoną, dar kartą užmigdamas kvėpiančiame šiene. J. Ažmenskas

Kauno moksleiviams

Mes, jaunieji, mėgstame pasakojimus apie narsiuosius vyrus ir jų žygius. Kas savaitė mielai skaitome Vyčio kry-žiaus kavalielių aprašymus „Karyje“. Skaitome, tais žygiais žavimės ir ryžtamės juos sekti.

Nepriklausomybės kovose pasižymėjusių didesnis pro-centas yra savanoriai kūrėjai, kurių Tautos Dieną į Kauną suplunks apie 6000. Skaičius nemažas, ir visus svečius aprū-pinti nakvyne butuose neįmanoma. Anot Savanorių Kūrėjų S-gos pirmininko Gužo, nemažai atvyks senyvo amžiaus sa-vanorių, sergančių reumatizmu. Tokiems būtinai reikės su-rast nakvynę butuose.

Kauno miesto moksleiviai, mes juk ne kartą įrodėme, kad visos tautos interesas — mūsų interesas. Tad šį kartą neužmirškime Nepriklausomybės kovų dalyvių, pirmą kartą atplaukiančių kongresan. Kas reikės, ir neprašomi mielai jiems paaikšinkime, padėkime surasti nakvynę. Jei turime bute vie-tos, pasitarę su tėveliais, pasiūlykime tas kelias dienas pas save paviešėti. Parodykim, kad Jaunoji Lietuva myli ir ger-bia pirmuosius kovotojus dėl Lietuvos Laisvės!

Moksleivis

Mažieji bendrauja su kariais

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

KARININKAI PADOVANOJO AMERIKOS LIETUVIŲ DARŽELIUI DR. V. KUDIRKOS BIUSTĄ. Iš dail. Zikaro originalo, esančio Karo muziejuje, nulieđintas bronzinis Dr. Vinco Kudirkos biustas, kurį Lietuvos Karininkų Ramovė padovanojo Amerikos lietuvių Cleveland'o miesto kultūriniam darželiui. Ten jau anksčiau yra pastatytas Dr. Jono Basanavičiaus biustas, o dabar, šalia jo, bus pastatytas ir Dr. V. Kudirkos. Šią Lietuvos karininkų dovaną į užjūrį išvežė Kariuomenės Štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus mjr. S. Narušis, rugpiūčio 24 d. išvykęs į Ameriką.

ŽUVO MOKINYS LAKŪNAS VLADAS SRUOGIS. Karo aviacijos mokyklos puskarininkų klasės vyresniojo kurso mokinys lakūnas Vladas Sruogis rugpiūčio 24 d. 16 val. žuvo Baltijos jūroje.

A. a. mokinys lakūnas Vladas Sruogis skrido žvalgu, o mokinys lakūnas Antanas Karvelis valdė lėktuvą. Skraidydami kelis kilometrus nuo jūros kranto, jie vilko taikinį, į kurį atkinėjo šaudymo pratimus mūsų karo laivo „Prezidento Smetonos“ įgula. Beskraidant sugedo lėktuvo variklis, todėl buvo priversti leistis žemyn. Kadangi krantas dar buvo toli, o vėjas pūtė jūros gilumon, todėl, matydami, kad nebenuplaniruos iki kranto,

abu šoko iš lėktuvo su parašiutais. Pirmasis iššoko mok. lak. Sruogis ir vėjo buvo nuneštas dar toliau nuo kranto, todėl į jūrą nusileidęs paskendo, nes nebespėta suteikti pagalbos. Mokinys lakūnas Karvelis dar bandė planiruoti arčiau kranto, bet įsitikinęs, kad kranto nebepasieks, ir jis iššoko su parašiotu. Jis taip pat nusileido jūroje, tik arčiau kranto, todėl karo laivo „Prezidentas Smetona“ pasiųstas gelbėjimo laivelis su keliais įgulos nariais jį ištraukė.

A. a. Vl. Sruogis gimė 1916 m. kovo 10 d. Jungtinėse Amerikos Valstybėse. 1921 metais su savo tėvais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Veiverių miest., Marijampolės aps., kur įgijo pradžios mokslą. 1928 m. įstojo į Marijampolės Marijonų klasinę gimnaziją, iš kurios 1931 m., baigęs tris klases, išstojo dėl lėšų stokos ir tėvo pasikeitusių gyvenimo sąlygų. 1933 m. įstojo į Vaikelio Jėzaus Draugijos berniukų amatų mokyklą Vilijampolėje. Šios mokyklos šaltkalvių skyrių baigė 1936 metais pažymiu „Labai gerai“. Baigęs mokyklą, dirbo artilerijos dirbtuvėse. Tais pačiais metais išlaikė egzaminus į Kauno „Pavasario“ aukštesniosios komercijos mokyklos penktąją klasę, bet dėl lėšų stokos mokslą nutraukė.

1936 m. lapkričio 10 d. buvo priimtas į karo aviacijos mokyklos puskarininkų klasės mechanikų skyrių, o vėliau perkeltas į lakūnų skyrių. Mokykloje buvo labai drausmingas ir visada sąžiningai atlikdavo jam skirtąsias pareigas. Jis buvo nuolat linksmas ir labai gerai sugyvendavo su mokslo draugais, todėl visų buvo gerbiamas ir laikomas pavyzdingu mokinium. Tad nenustabu, kad draugų tarpe jo tragiškas žuvimas pergyventas labai skaudžiai.

Alb. Stanelis

RYŠIŲ BATALIONAS. Rugpiūčio 24 d. jaunieji mokomiečiai išžygiavo į pratimus Petrašiūnų apylinkėje. Grįždami aplankė mums popieriaus fabriką ir elektros stotį. Tai labai įdomu mums, ryšininkams, buvo pažinti šias svarbias įmones.

B. B-nis

PIRMOJI AVIACIJOS DIENA KLAIPĖDOJE

Rugpiūčio 21 d. Klaipėdos visuomenė buvo maloniai nu- teikta mūsų civilinės aviacijos pasirodymu, kuri pirmą kartą Klaipėdoje suruošė gražią šventę — Aviacijos dieną. Gražus sekmdienio oras į šventę sutraukė apie 15.000 klaipėdiečių ir D. Lietuvos įvairių ekskursininkų. Atvykusiųjų dėmesį iš karto patraukė gražiai prieš žiūrovus išrikiuoti 5 Lietuvos Aero Klubo lėktuvai, vienas autožiras (malūnsparnis) ir gražus naujas bemotorinis lėktuvas-sklandytuvas „Rūta“. Kiek atokiau netoli angarų buvo išsirikiavusi zenitinė baterija. Visą aviacijos dienos programą sudarė: įvairūs skraidymai, karo lėktuvų pasirodymai, lėktuvų dvikova ore, jų apšaudymas zenitinėmis patrankomis, šokimai su parašiutais, surištų trijų lėktuvų skraidymai, oro akrobatika, keleivių skraidinimas uždaru lėktuvu ir dar daug kitų dalykų.

15 val. į orą pakilo trys LAK lėktuvai ir išskleidė mūsų tautines vėliavas. Su išskleistomis vėliavomis apskrido šventės vietą, o vėliau nuskrido ant miesto ir paskelbė, kad pirmoji Aviacijos diena Klaipėdoje jau atidaryta. Po oficialaus šventės atidarymo į orą pakilo autožiras. Nusileidusio autožiro lakūną Dženkaitį klaipėdiškiai pasveikino nuosirdžiais plojimais. Paskui padangėje pasirodė trys gražiai išsirikiavę naikintuvai. Įvairiomis šurpiomis figūromis stebino žiūrovus. Be to, atlikdami įvairius skraidymus, jie puolė aerodromą saugančias patrankas. Lėktuvus apšaudė iš anksto paruošta priešlėktuvinė artilerija. Po to du naikintuvai pavaizdavo oro kautynės. Kai tik dingo naikintuvai, aukštai horizonte pasirodė mūsiškiai žvalgybiniai lėktuvai „Anbo“, kurių atliko rikiuotės skraidymų seriją. Toliau iškilo vėl trys LAK lėktuvai, kurie susirišė virvėmis atliko pratimus.

Bet štai vėl naujas reginys nekantraujančiai miniai. Nusileidus lėktuvams, naujas mėlynas lėktuvas pakyla į orą, drauge išvilkdamas ir gražų sklandytuvą „Rūta“, kurį valdė patsai konstruktorius lt. Oškinis. Švelniais posūkišais bei įvairiausiomis kilpomis ir figūromis sklandytuvas žiūrovų tarpe susilaukė simpatijų. Visų šių skraidymų metu raudonas dengtas keleivinis LAK lėktuvas vėžino mėgėjus priimti oro krikštą, kuris kainuoja tik 15 litų.

Bet vienas gražiausių ir šurpiusių programos numerių buvo civilinio lakūno Jono Dovydaičio skraidymas su mažu mėlynos spalvos lėktuvu „Meteor“, kuris yra specialiai pritaikytas oro akrobatikai. Iš tikrųjų beveik visi buvo susijaudinę ir ne vienas jautė baimės dėl drąsaus lakūno, kuris ore su lėktuvu darė tokias išdaigas, jog atrodė, kad jis savo lėktuvą šokdina kaip supykęs ūkininkas arklį. Nusileidusiam lakūnui Dovydaičiui buvo sukeltos nuosirdžios ovacijos. Pačią užbaigą padarė du drąsus LAK lakūnai, kurie iš aukštybių žemėn šoko su parašiutais. Tai buvo lakūnai Staikūnas ir Žaltauskas.

Aplamai, šventė nusisekė kuo puikiau, nes klaipėdiškiai tikrai pirmą kartą turėjo progos gėrėtis mūsų šaunių civilinių lakūnų triukais ir jų gabumais. Klaipėdiškiai

KARO LIGONINĖS SKYRIUS ALYTUJE. Rugpiūčio 21 d. skyriaus viršininkui gyd. Michailovui leidus, p. Michailovienės ir gail. sesutės Brazytės iniciatyva buvo surengta besigydančiųjų vaikų išleistuvės. Išleistuvės surengti prisidėjo ir šeiminkė (rangovė), pavaišindama mažučius įvairiais skanėniais.

Sudarytą programą atliko patys mažučiai. Programoje: choras, solo, deklamacijos, plastiniai šokiai, čigonėlių šokiai (atliko besigydančios ponios), vaidinimas ir šokiai su žaidimais. Be galo gražų įspūdį sudarė giedant mažučiams (nuo 3 iki 12 metų) Tautos himną.

Vrė. Skalandis

2 PĖST. D. L. K. ALGIRO PULKAS — G. Š. S. K. 22:9. Rugpiūčio 26 d. karo technikos dalių aikštelėj buvo draugiškos krepšinio rungtynės tarp 2 pėst. pulko ir Geležinkeliečių šaulių sporto klubo krepšinio komandų, kurias laimėjo 2 pėst. pulkas 22:9. Pirmas puslaikis 11:6 irgi 2 p. p. naudai. Šiose rungtynėse 2 p. p. krepšininkai po ilgos pertraukos pasirodė labai gerai.

Psk. A. Burba

Kariai poligono radiofone

NEMUNU IR KURŠIŲ MAREMIS

(Išpūdžiai iš karių ekskursijos į pajūrį)

Ankstyvą rugpiūčio 20 d. rytą renkasi kariai į Kauno žiemos uostą, pasiruošę ekskursijai 1, 2 ir 3 artilerijos pulkai ir karo aviacija, viso per 400 žmonių. Čia randame „Vilniaus“ garlaivį. 5 val. visiems išsiričius, atvyko karius išleisti plk. lt. Laurinaitis ir kiti. Jau sulipusiems į garlaivį karius, plk. lt. Laurinaitis pasakė trumpą kalbą, apibūdinandamas krašto pažinimo reikalingumą ir ekskursijų reikšmę.

Daugeliui ekskursininkų Nemuną su visais jo krantais ir miestais bei miesteliais teko matyti dar tik pirmą kartą. Rytas gražus, saulėtas, todėl garlaivio kraštai apgulti smalsių keliautojų, nes kiekvienam įdomu pamatyti pakrantių apylinkes. Plaukiant žymen Nemunu nuo Veliuonos, prisimena Jono Biliūno aprašymas: „... štai iš tarpumiškės išlenda dvaras, senas, apgriuvęs jo bokštas, savo dantytą viršūnę primena senovės tvirtinimą“. Raudonė tikrai primena kadaise buvusią gražią ir tvirtą pilį, bet dabar ji apleista ir grūna nesant kam tinkamai prižiūreti.

Pirmoji sustojimo vieta — Smalininkai. Dainos garsai sutraukia prie garlaivio būrį vietinių gyventojų, kurie akimis ieško atvykusių karių tarpe pažįstamųjų. Saulė leidžiantis pasiekė Panemunę. Čia teko ilgėsim laikui apsisotiti, nes turejome paimti karius, atvykusius iš Tauragės. Jie atvyko su savo orkestru ir choru. Pajavairinimui vietiniams gyventojams miestelio parke buvo suruoštas trumpas orkestro koncertas ir pasilinksminimas.

Naktis apsiniaukusi — tamsi. Kelia tenka nusišviesti prožektoriais, ir tai labai vargina vairuotojus. Todėl, priplaukę Rusnę, sustojame ir laukiame prašintant. 4 val. garlaivio įgula vėl imasi darbo, ir mes plaukiame tolyn. Rytas gražus. Saulutės spinduliai iš miego pažadina ekskursininkus. Jie skuba tvarkytis, praustis, o esant Kuršių maršė, jie dar labiau suskumba ir susitvarkę stebi banguojančias mares ir tolėjantį nuo garlaivio krantą. 6 val. pasiekiamės Nidos prieplauką. Orkestro garsai pažadina iš miego vasarotojus, greitai pripildančius kiemų vartus ir gatvių kraštus ir su pasigėrėjimu žiūrinčius į lygias žygiuojančių karių eiles. Aplankome kopas. Iš kopų vykstame į sklandymo mokyklą, kur mus pasitinka lak. Pyragius. Jis parodo mokyklos angarus, sklandytuvus, o mokiniai pademonstruoja sklandymą.

Apžiūrėję mokyklą, vykstame prie jūros. Jūra smarkiai banguoja, tačiau nė kiek nesugadina ekskursininkų ūpo ir norinių maudytis atsiranda didesnė pusė. Juodkrantėje apsisotjame 1 valandai. Kas siūnčia atvirukus su sveikinimais iš pajūrio namiškiams, kas sutikęs pažįstamų kalbasi, bet išgirdę garlaivio švilpuką, visi skuba į garlaivį.

Klaipėda. Išlipę uoste rikiuojamės eiti į kapus. Kapuose ekskursijos vadovas mjr. Požėla prie 1923 m. žuvusiems pajūrio vaduotojams paminklo pasakė trumpą kalbą. Orkestrui griežiant „Marija, Marija“ ir gedulo maršą, uždedamas vainikas. Iš kapų nuvykome į nakvynėi paruoštas būstines. Atsikėlėme gerai nusiteikę. Išgėrę kavos, nekantriai laukėme, kada bus galima pamatyti iš karo laivo atvirą Baltijos jūrą. Tik, deja, ir mūsų svajonės neišsipildė. Jūroje siautė smarki audra su lietumi, tat išplaukti jūron buvo neįmanoma. Paplaukioję karo laivą ties Klaipėda apie 2 val., grįžome į uostą. Diena buvo lietinga, tai likusį laiką, kuris buvo numatytas nuvykti į Palangą, sunaudojome Klaipėdos miesto apžiūrėjimui.

19 val. rinkomės į nakvynės būstines ir iš čia grįžome į savo garlaivį vykti atgal. Uoste mus išleisti susirinko nemaža minia žmonių. Orkestrui griežiant maršą, o likusiems krante klaidėdams šaukiant valio, iš lengvo plaukėme iš uosto į Kuršių mares, ir Nemuno kryptimi namų link. Grįždami Veliuonoje aplankėme Gedimino kalną ir kitas vietas. 24 d. 14 val. įplaukėme į Kauno žiemos uostą, iš kur buvome išvykę. Čia išsiričius, ekskursijos vadovas atsisveikino su ekskursijos dalyviais ir padėjo už kelionę parodyti drausmę ir tvarkingumą. Eil. J. Lenkaitis

MARGĖNAI MĖGSTA SPORTĄ. 6 pėst. P. K. Margio pulkas savo rajone turi įsirengęs geras futbolo, krepšinio ir teniso aikštes, kuriose kasdien atliekamu laiku vyksta tarp karių gyvos žaidimų varžybos. Ypačiai kareiviai yra labai pamėgę futbolą. Kiekvienas dalinys turi savo futbolo komandą, tarp kurių nuolat eina smarkios varžybos nugalėtoju vardu įgyti. Stipriausi futbolo vienetai yra mokomoji kuopa ir muzikantų k-da. A-nis

JŪR EKSKURSININKAI SUSIDOMĖJO KARIŲ GYVENIMU. VIII. 24 d. Klaipėdoje viešėjo atvykusi iš Mažeikių aps., Judeikių bažnytkaimio JŪR ekskursija. Ekskursininkai aplankė „Ryto“ spaustuve, „Lietūkio“ sandėlių-elevatorių, uostą ir kitas žymesnias vietas. Nežiūrint lietingo oro, ekskursininkai tręško pamatytą ir vietos įgulos karių gyvenimą. Jie margėnų buvo maloniai priimti ir supažindinti su tvarka ir vidaus gyvenimu. Jaunučiai tuo labai dėmėjosi. Taip pat ekskursininkai pagerbė tragiškai žuvusį per uoste buvusias vokiečių sukeltas riaušes Kontautą ir Klaipėdos atvadavimo pirmuosius sukilėlius. A-nis

KAREIVIŲ BIBLIOTEKA. 1 pėst. pulkas turi turtingą iš tvarkingai įrištų 3585 tomų biblioteką. Knygų vertė Lt. 11469,05. Pagal jų turinį tenka: beletristikai — 45%, pritaikomiesiems mokslams — 20%, istorijai bei geografijai — 15%, visuomenės mokslui ir teisei — 10%, kitiems — 10%. Knygos suskirstytos dešimtaine sistema.

Kareivių bibliotekos užuomazga siekia pirmąsias pulko kūrimosi dienas. Pirmuosius egzempliorius suaukojo karininkai ir net patys kareiviai.

1921 m. liepos 1 d. pulko biblioteka turėjo apie 700 egz. knygų. Knygos buvo duodamos batalionų ir kuopų švietimo komisijoms, kurios ir rūpindavosi kareivių švietimu ir knygų skaitymu. Knygos kas trys mėnesiai buvo keičiamos tarp kuopų. Kuopai tekdavo apie 60—70 knygų.

1923 m. gegužės 20 d. bibliotekoje buvo 692 knygos ir vadovėliai. Liepos 4 d. iš Ukmergės komendantūros gauta 114 skaitymo knygų.

1925 m. birželio 9 d. įrengta bendra biblioteka ir skaitykla, kurioje buvo jau 1879 knygos. Skaitykla veikė kasdien atliekamu laiku.

1926 m. biblioteka išgijo 125 naujas knygas, buvo 573 skaitytojai, kurie perskaitė 481 knygą.

1930 m. pradžioje švietimo vadovo kapeliono kun. Balandžio rūpesčiu batalionuose ir kuopose suorganizuoti kareivių skaitytojų būreliai. Darbą prižiūrėti buvo paskirti daugiau prasilavinę liktiniai puskarininkiai. Tokie būreliai daug prisidėjo prie pulko kareivių švietimo ir bendro išsilavinimo.

Daugiausia knygų skaito baigusieji mokomąją kuopą grandiniai ir eiliniai. Išsilavinimo atžvilgiu didžiąją skaitytojų daugumą sudaro baigusieji pradžios mokyklą, užsiėmimo — ūkininkai ir darbininkai. Paskutiniaisiais metais bibliotekos knygų daugiausia perskaitė mokomiosios, 1 kulk. ir 3 kulk. kuopų kareiviai. Skaitytojų mėgstamiausios knygos yra apysakos, romanai, novelės, karybos ir medicinos klausimus nagrinėjančios. Daugiausia skaitomi autoriai yra lietuviai: Vie-nuoelis, L. Dovydenas, J. Marcinkevičius, K. Plačėnis ir kt.

Bibliotekos augimą galima matyti iš šių duomenų: 1926 m. 1879 tomai, 1927 m. — 2004, 1928 m. — 1905, 1929 m. — 1844, 1930 m. — 20003, 1931 — 2174, 1932 m. — 2300, 1933 m. — 2404, 1934 m. — 2561, 1935 m. — 2617, 1936 m. — 3159, 1937 m. — 3557, 1938 m. I psm. — 3585 tom.

Bibliotekos knygomis taip pat naudojasi liktiniai puskarininkiai ir karininkai, kurie turi didelės savo ramovių bibliotekas. Prie bibliotekos yra dideli laikraščių ir žurnalų komplektų rinkiniai ir skaitykla. Į ją pareina 25 laikraščiai ir žurnalai. Skaityklos būstines puošia dvi žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės pulko karių sąrašų lentos, pulko Vyčio kryžiaus kavaliarių, pulko kautynių ties Jeznu ir kt. paveiksliai.

Pusk. Ant. Umbrasas

ALGIRDĖNUS APLANKĖ POETAS. Rugpiūčio 26 d. į 2 pėst. pulką atsilankė poetas Liudas Gira. Aplankė ir komiėčių būstines, ginklų kampeį ir kt. Labai dėmėjosi karių gyvenimu ir ypačiai pavyzdinga tvarka. Labai įvertino paveikslą „Giedraičių kautynės“, dail. K. Hoppo pieštą, tarnaujant jam mokomoj kuopoj j. puskarininkiu.

Lankydamas mokomoj kuopoj esantį ginklų kampeį—muziejėį, dėmėjosi karių rankomis padirbtais eksponatais.

J. psk. Gedvila

2 PĖST. D. L. K. ALGIRDO PULKAS — Š. Š. KOVAS. Rugpiūčio 23 d. 2 p. p. krepšinio aikštėlėj buvo draugiškos krepšinio rungtynės. Laimėjo 2 p. p. krepšinio komanda 10:5 (4:3). Daugiausia krepšius įmetė j. psk. Zukauskas.

Tenka pažymėti, kad š. š. Kovo komandoj žaidė daugumas L klasės žaidėjų.

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. Rugpiūčio 21 d. priešlėktuvinės zenitininkai buvo nuvykę į Klaipėdą, kur dalyvavo aviacijos dienoje.

Priešlėktuvininkai klaidėdams parodė priešlėktuvinį patrankų veikimą į prieš lėktuvus.

Publika stebėjosi nepaprastai greitai pareigūnų darbu. Pravažiuojantiems pro estradą ir publiką priešlėktuvininkams žiūrovai kelė didžiausias ovacijas.

Be to, priešlėktuvininkai dar apžiūrėjo miestą, uostą, kapus ir kt. vietas.

Psk. Mažrimas

KĖDAINIŲ ĮGULOS KARIAI APLANKĖ NAMINĖS DEGTINĖS ŽALAI PAVAIZDUOTI PARODĄ. Rugpiūčio 22 d. paskirstyti į kelias grupes, karininkų vadovaujami, Kėdainių įgulos kariai aplankė neseniai į Kėdainius atvežtą naminės degtinės žalai pavaizduoti parodą. Nors ši paroda su joje išstatytais fotografijomis, piešiniais, diagramomis, su naikinto žmogaus organizmo dalimis ir kt. yra, tiesa, šurpi paroda, bet labai pamokoma. Čia kiekvienas karys, maloniems parodos aiškintojams padedant, savo akimis pamatė bei sužinojo, kad naminė degtinė mūsų tautą veda prie išsigimimo, jog ji yra mūsų tautos kultūros ir pažangos stabdys bei žiauriausių nusikaltimų skatintoja. Be to, iš čia pateiktų duomenų bei plakatų kariai suprato, kad naminė degtinė labai mažina kariuomenei tinkamų vyrų skaičių. St. N. —

BIRUTININKIŲ DOVANA LIGONINEI. Kunig. Birutės Kar. M. S. d-jos Seredžiaus skyriaus valdyba padovanavo bataliono ligoninei puse tuzino porcelianinių puodukų silpniesiems ligoniams gerti. Sanitarijos sritis tuo patenkinta ir reiskia birutininkams padėką.

Rugpiūčio mėn. birutininkės suruošė gegužinę. Dėl palankaus oro gegužinė pasisekė. Birutininkės gautą pelną iš gegužinių bei vakarų skiria kilniems tikslams, kaip Ginklų Fondui, šelpia ligonius, beturčius ir t. t.

San. psk. Grigoras

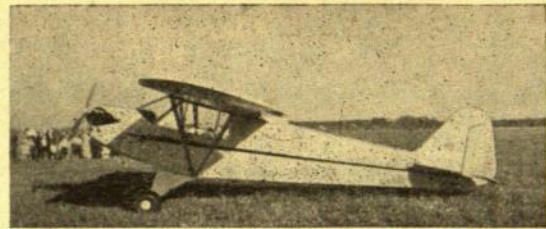
PAVILKIO ŠAULIŲ BŪRYS. Būry buvo šaudymo pratimai kovos šoviniams. Atlikti 4 pratimai. Šaudyme šauliai yra padarę didelę pažangą. Geriausiai šaudė: Juozas Astrauskas (104 tšk.), Feliksas Astrauskas (102 tšk.) ir Petras Kriauciūnas (99 tšk.). Juozas Astrauskas.

MIELAI VYKSTA KARO PRATIMŲ ATLIKTI. Šiomet daug atsargos karių vyksta atlikti pakartotinių karo pratimų ir iš Merkinės apylinkės, kurių daugumas jau atliko šias pareigas, kiti dar laukia savo eilės. Šie Dzūkijos vyrai, atsargos kariai, nepaprastai yra pamėgę kariuomenės eiles ir dabar džiaugiasi ir mielai vyksta atlikti karo pratimų. Nors daugumas atsarginių jau turi sukūrę savo šeimas, bet visvien sako: „kad miela pabuc kariuomenės viešnagė“. Dar nepašauktieji vieni pas kitus klausinėja: „ar dar tavi nešaukė, kadu gi mus pašauks“?

VI. Ulčinskas

XXII-os šaulių geležink. rinktinės teatro artistai, š. m. tris kartus vaidinę poligono kariams

Pirmasis šaulių aviacijos lėktuvas „Sakalas“

KLAIPĖDOS KRAŠTO ŠAULIŲ SPORTO ŠVENTĖ. Rugpiūčio 26—28 d. d. Klaipėdos šaulių rinktinės surengtoje sporto šventėje aktyvių sportininkų dalyvavo per 700. Ir šis gausus sportininkų būrys rungėsi šiose sporto šakose: šaudyme iš karinių šautuvų, mažojo kalibro šautuvų ir pistoletų 7,65 mm, lengvojoje atletikoje, futbole ir krepšinyje.

Kariniais šautuvais pirmąją vietą laimėjo Dariaus-Girėno kuopos ekipa, išmušusi 1407 taškus iš 1800 galimų, antrąją vietą — Kintų būrys ir trečiąją — Smalininkų būrys, išmušę po 1336 taškus.

Mažojo kalibro šautuvais pirmąją vietą laimėjo Dariaus-Girėno kuopos ekipa, išmušusi 1292 taškus, antrąją vietą — Uosto kuopa su 1157 tašk. ir trečiąją vietą — Karklininkų šaulių būrys su 1120 taškų.

Pistoletais 7,65 mm pirmąją vietą laimėjo Dariaus-Girėno kuopos ekipa, išmušusi 814 taškų iš 1000 galimų, antrąją vietą — Juodkrantės būrys ir trečiąją — Uosto kuopa.

Futbolo rungtyne nugalėtoju liko Uosto kuopos komanda.

Krepšinyje nugalėtoju liko Dariaus-Girėno kuopos krepšinininkai.

Dviračių lenktynėse pilna karine apranga nelygiu keliu, 10 km lenktynės laimėjo Nimerzatės būrio šaulys Šuišelis, šį kelią sukoręs per 23:05 min.

Patrulio žygio 5 km pirmąją vietą laimėjo Martyno Jankaus kuopos šaulys K. Paipalas per 29:05 min., antrąją vietą Vanagų būrio šaulys P. Pakalniškis ir trečiąją vietą Martyno Jankaus kuopos šaulys P. Gineika.

Lengvojoje atletikoje taip pat buvo pasiekta neblogų pasekmių.

Pagal pasiektus visus laimėjimus nugalėtoju tapo Pagėgių šaulių būrys. Tuo būdu šiam būriui ir teko krašto gubernatoriaus skirtoji dovana — sidabrinis elnias.

Šiai šaulių sporto šventės programai pajvairinti buvo surengtos futbolo rungtynės tarp šaulių komandos Švyturio ir CJSO — ŠMSK kombinuotos komandos. Rungtynės laimėjo CJSO — ŠMSK komb. komanda 2:1 (2:0).

LIETUVA — LATVIJA 34:56. Rugpiūčio 26 d. Rygoje buvo pirmosios tarpvalstybinės moterų lengvosios atletikos rungtynės Lietuva — Latvija. Latvės, surinkusios 56 taškus, rungtynės laimėjo, palikdamos mūsų šakoms su 34 taškais antroje vietoje. Per šias rungtynes buvo pasiektas naujas Lietuvos rekordas disko metime. Vitartaitė diską nusiaudė 33,89 m (senas rekordas — 33,63 m).

LIETUVA — ČEKOSLOVAKIJA 1:2 (0:1). Rugs. 25 d. Kaune, valstybiniam stadione, buvo pirmosios tarpvalstybinės futbolo rungtynės Lietuva — Čekoslovakija. Rungtynės Čekoslovakija laimėjo 2:1 (1:0).

KSS LIETUVOS FUTBOLŲ MEISTERIS. Rugpiūčio 21 d. Kaune valstybiniam stadione buvo papildomosios futbolo rungtynės dėl meisterio vardo tarp KSS ir LGSF. Rungtynės, o kartu ir meisterio vardą, laimėjo KSS, nugalėjęs LGSF 3:1 (3:1).

JAUNIEJI ĮVEIKĖ MŪSŲ VALSTYBINĘ RINKTINĖ 2:1 (2:1). Rugpiūčio 28 d. Kaune buvo kontrolinės prieš Pabaltijo turnyrą futbolo rungtynės tarp valstybinės ir jaunių rinktinės. Jauniai mūsų valstybinę rinktinę nugalėjo 2:1. Jaunieji pasirodė žymiai geriau, kovoję atkakliai, o taktiškai nieko nesiskyrė nuo vyresniųjų. Rinktinė nuo didesnio pralaimėjimo išgelbėjo tik jaunių fizinis nepajėgumas.

PABALTIJO ŠAUDYMO RUNGTYNĖS. Rygoje buvo Pabaltijos valstybių šaudymo rungtynės. Šiose rungtynėse rungėsi tik Lietuvos ir Latvijos šaudytojai. Buvo rungtynės mažojo kalibro, medžiokliniais šautuvais ir kariniais pistoletais. Mažojo kalibro šautuvų rungtynėse Lietuvos ekipa laimėjo I vietą, išmušusi 2697 taškus iš 3000 galimų, Latvijos ekipa išmušė 2682 taškus. Individualinėse varžybose I vietą laimėjo Baumanis (Latvijos), išmušęs 554 taškus, II v. Pečiulionis (Lietuva) 546 taškus, III v. Mednis (Latvija) 544 taškus ir IV Karčiauskas (Lietuva) 542 taškus.

Karinių 7,65 mm pistoletų dvikovos varžybose I vietą laimėjo Klava (Latvijos), išmušęs 282 taškus, II v. Sruoga (Lietuva) 280 taškų, III v. Jelenskas (Lietuva) 279 taškų.

Olimpinėse mažojo kalibro pistoletų ekipų varžybose I vietą laimėjo latvių ekipa, gavusi 20 baudos taškų, lietuvių ekipa, gavusi 35 baudos taškus pasilikto antroje vietoje. Medžioklinių šautuvų varžybose I vietą laimėjo Birkensas (Latvija), numušdamas 171 balandį iš galimų 200, II v. Blausas (Latvija) 168 ir III v. Dirmantas (Lietuva) 158. Ir ekipų varžybose I vietą laimėjo latvių ekipa, o antroje vietoje likosi Lietuva.

GRANDIS CJSO NUGALĖJO LFLS — TAURĄ 37:26 (10:18). Rugpiūčio 27 d. Kaune buvo draugiškos vyrų krepšinio rungtynės tarp kombinuočių Grandis — CJSO ir LFLS — Tauru komandų. Rungtynes laimėjo Grandis — CJSO kombinuota komanda 37:26 (10:18).

VANDENS SPORTO ŠVENTĖ A. PANEMUNĖJE. Rugpiūčio 28 d. pirmame A. Panemunės paplūdimyje buvo surengta JSO A. Panemunės vandens sporto klubo tradicinė vandens sporto šventė. Programoje buvo plaukimo varžybos tarp JSO Kauno ir A. Panemunės vandens sporto klubų ir Metalo klubo dėl ats. gen. Velykio pereinamosios dovanos — taurės, be to, buvo šuoliai ir baidarių paradas. Pirmąją vietą ir taurę laimėjo JSO A. Panemunės VSK, surinkęs 28 taškus, antrąją vietą laimėjo JSO Kauno VSK su 17 taškų ir trečiąją vietą Metalas su 9 tašk.

UŽDARYTAS PLAUKIMO SEZONAS. Rugpiūčio 28 d. Kaune uždarymo rungtynėmis buvo baigtas plaukimo sezonas. Uždarymo rungtynėse plaukikai įrodė, kad per šį sezoną jie yra padarę didelę plaukimo pažangą, nes per šias rungtynes buvo pasiekta net 10 naujų Lietuvos rekordų. Jaunių grupėje pasiekta šie nauji rekordai: 800 m laisvu stilium nuplaukta per 12,46 min., 500 m laisvu stilium per 7:51,0 min., 50 m laisvu stilium per 32,1 sek. Šiuos rekordus pasiekė Petrukevičius (Kipras). 100 m laisvu stilium Narbutas (ŠKSK) per 1:10,1 min., 400 m ant krūtinės Kostkevičius (Kipras) per 7:01,0 min., 200 m nugara Bedarfas (JSO) per 3:26,0 min., 400 m l. stilium Narbutas (ŠKSK) per 6:00,4 min. ir 200 l. stil. per 2:39,8 min.; vyrų grupėje: 500 m. l. stilium Čerškus (JSO) per 8,57,8 min. ir moterų 50 m ant krūtinės Kuzmickaitė per 49,2 sek.

3 ART. PULKO RAJONAS — 2. PP 29:20 (20:10). Rugpiūčio 28 d. 1 inž. bataliono aikštėje buvo draugiškos krepšinio rungtynės tarp 3 artilerijos pulko rajono komandos ir 2 pėst. pulko komandos. Rungtynėse pranašesnis pasirodė 3 art. pulko rajonas (kariuomenės sporto šventėje laimėjęs 3-čią vietą). Antrame puslaikyje žaidimas buvo gyvesnis, nes, matyt, 2 p. pulkas norėjo rezultata, jei neišlyginti, tai bent sušvelninti. Reikia pabrėžti, kad abi komandos per šią vasarą yra daug pažengusios krepšinio sporte. Tik reikėtų ir draugiškas rungtynes žaidžiant turėti pakaitus, nes, pav., vienas 2 p. p. žaidėjas už pražangas turėjo palikti aikštę, bet nesant pakaitų, žaidė toliau. Aud.

Karo aviacijos futbolo komanda, kariuomenės sporto šventėje laimėjusi pirmąją vietą.

POLITIKOS APZVALGA

ĮTEMPTA ČEKOSLOVAKIJOS BŪKLĖ NEATSILEIDŽIA ir su vokiečių zudetų mažuma nei pati Čekoslovakijos vyriausybė, nei anglų tarpininkai iki šiol vis dar negali susitarti. Jokiuose derybose vokiečių mažumos vadai nesutinka nusileisti ir vis nepatenkinti daromomis čekoslovakų nuolaidomis. Ši būklė labai įtempia Europos atmosferą, nes Vokietijos grasinimai Čekoslovakijai kelia susirūpinimų kitose valstybėse. Jau daugiau pasigirstama balsų ir atsakinguose anglų sluoksniuose, kad Vokietijai puolant Čekoslovakiją, Anglija stotų greta Prancūzijos ginti čekoslovakų nepriklausomybę.

Anglų laikraštis „Daily Mail“ rašo, kad Vokietija kreipėsi ir Rumuniją ir Jugoslaviją užklaudama, ar tos valstybės liksiančios neutralios, jeigu Vokietija darysianti intervenciją į Čekoslovakiją vokiškai mažumai ginti.

Čekoslovakijos vokiečių zudetų vado Henleino apsaugos būriai vis labiau ir labiau organizuojami Vokietijos smogikų pavyzdžiu, pačiam Henleinui lankantis šiaurinėje Čekijoje.

HITLERIS LANKĖSI PRANCŪZIJOS PASIENYJE. Rugpiūčio 28 d. į Kehlį, prie Prancūzijos sienos, buvo atvykęs Hitleris, lydimas aštuonių generolų. Mieste nebuvo iškelty vėliavų ir neruošta jokių sutikimo iškilmių. Apžiūrėjęs statomus pasienio sustiprinimus, netrukus su savo palydovais išvyko toliau.

LENKIJOS VOKIEČIŲ LEGIJONAS DANCIGE. Lenkų Poznanės laikraštis „Kurjer Polski“ rašo apie paskutinėmis dienomis padažnėjusį vokiečių jaunuolių bėgimą iš lenkų Pamario į Dancigą. Rytprūsiuose, esą, jie telkiami į naujai steigiamą „Pamario legijoną“, kuris bus nukreiptas prieš Lenkiją.

NESISEKA PAIMTI HANKAVĄ. Japonai, stumdami pirmyn, tikėjosi greit užimti kinų miestą Hankavą. Tačiau iki šiol jų planai neįvyksta. Kinai sunaikinę visus japonus pasirengimus išiveržti į Hankavą. Ypačiai japonams pakenkė kinų partizanai, perkirtę susisiekimo linijas tarp japonų kariuomenės ties Hankavu ir užnugario.

PALESTINOJ SUSTIPRINTA CENZŪRA. Dėl nuolat vis labiau besiplečiančių riaušių, Jeruzalėje sustiprinta cenzūra. Ateityje laikraščiai galės dėti tik oficialius pranešimus apie kariuomenės ar policijos susidūrimus su arabais.

Jafoje nežinomi asmens metė į minią bombą, kuri sprogdama 30 arabų nukovė ir apie 60 sužeidė.

ISPANIJOJE. Vyriausybinių vadų gen. Miacha, grįžęs iš Estremadūros fronto pareiškęs, kad jų Levanto frontas esąs neveikiamas.

Estremadūros fronte vyriausybinkai pasistūmėję pirmyn ir paėmę daug beleisvių, 5 patrankas, 2 tankus, 4 prieštankines patrankas, 7 šarvuotus automobilius ir kitokio turto.

KAS NAUJA LIETUVOJE

LAUKIAMA GAUSINGO SAVANORIŲ KŪRĖJŲ KONGRESO

Rugsėjo 7—8 d. Kaune įvyks pirmasis Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių kongresas, kuriame dalyvauti jau išrašė per 5000 savanorių kūrėjų.

Rugsėjo 8 d. visi savanoriai kūrėjai su savo vėliavomis dalyvaus Tautos šventės iškilmėse.

Pirmajam savanorių kūrėjų kongresui prisiminti bus išleistas kartinis leidinėlis „Savanoriai kūrėjai“. Leidinėlio formatas kaip „Kario“, viršelis giliauspaude spausdinamas. Taip pat bus padarytas ir metalinis kongreso ženklelis. Ženklelių ir leidinėlių kongreso dalyviai gaus nemokamai.

DIDELĖ KLAIPĖDOS VISUOMENĖS DOVANA KARIUOMENEI. Klaipėdos visuomenė šiais metais gausiai aukojo Ginklų Fondui. Už tuos šiemet Klaipėdos visuomenės suaukuotus pinigų Sąjungos Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Klaipėdos skyrius nutarė nupirkti 10 sunkiųjų kulkošvaizdžių, kurie bus įteikti Klaipėdos igulai rugsėjo 8 d. šventės proga.

BUS PRANEŠIMAI SAVANORIAMS. Rugsėjo 2 d. 19 val. 15 min. ir rugsėjo 5 d. 19 val. 45 min. Savanorių Kongreso dalyviams bus informacijų per radiją kongreso reikalais.

GRĮŽO IŠ ATOSTOGŲ SUSISIEKIMO MINISTRAS inž. J. Stanišauskis ir pradėjo eiti savo pareigas.

ZYMUS VOKIEČIŲ LAKŪNAS KAUNE. Rugpiūčio 30 d. praskrisdamas pro Kauną buvo nusileidęs pasaulinis lakūnas Achgelis, kuris Europos figūrinio skraidymo rungtynėse yra laimėjęs trečią vietą. Lakūnas pademonstravo savo dvivietį „Student“ lėktuvą. Šis lėktuvas tinka mokymusi skraidyti ir labai mažai suvartoja benzino. Svečio lėktuvu turėjo progos paskraidyti ir mūsų civilinis lakūnas J. Dovydatis. Lėktuvu demonstravimą stebėjo karo aviacijos v-kas b. gen. inž. Gustaitis, aviacijos štabo v-kas gen. št. plk. Repšys, būrys karo ir civilinių lakūnų.

APSKRIČIŲ VIRŠININKŲ SUVAŽIAVIMAS. Rugpiūčio 31 d. Kaune įvyko visų apskričių viršininkų tarnybinis suvažiavimas. Suvažiavime buvo tariami su įvairiais administraciniais klausimais dėl naujai išleistų ir pakeistų įstatymų ir taisyklių vykdymo.

IŠSKRIDO Į VILNIŲ LAK. P. ŠALTENIS. Rugpiūčio 31 d. lenkų „Loto“ lėktuvu išskrido į Vilnių Amerikos lietuvius Povilas Šaltenis. Norėjo skristi jo pačio iš Amerikos atgabentuo pirmuoju šaulių Sąjungos lėktuvu, bet lenkai nedavė leidimo.

ŽEMAIČIŲ ŽEMĖS ŪKIO PARODA. Rugsėjo 4 d. Tėlišiuose bus iškilmingai atidaryta šiųmetinė žemės ūkio ir pramonės paroda. Numatoma, kad parodą atidarys žemės ūkio ministras J. Tūbelis.

PRASIDĖJO MOKSLAS. Rugsėjo 1 d. baigėsi vidurinių ir pradžios mokyklų mokinių vasaros atostogos ir prasidėjo mokslas.

DIDELIS GAISRAS ALYTUJE. Rugpiūčio 29 d. Alytaus mieste sudegė brolių Žmudskių ir N. Manasausko lentpiūvė ir malūnas „Žemaitija“. Spaudos žiniomis, nuostolių padaryta apie 30.000 lt.

BALTIJOS VALSTYBIŲ STATISTIKOS KONFERENCIJOS NUTARIMAI. Šiomis dienomis Rygoje tik ką pabaigė Baltijos valstybių statistikų konferencijos. Buvo svarstyta: naujasis visose trijose Baltijos valstybėse gyventojų ir žemės ūkio surašymas, užsienio prekybos nomenklatūros suvienodinimas, žemės ūkio statybos, gaisrų ir priešgaisrinė organizacija, finansų, tautos pajamų statistikų, Baltijos statistikos metraščio ir kt. klausimai. Naujaji gyventojų surašymą nutarta padaryti 1939 m. pabaigoje ar 1940 m. pradžioje. Višutinasis žemės ūkio surašymas numatytas 1939 metais.

KARINĖS ŽINIOS

PALEISTI Į ATSARGĄ LATVIŲ KARININKAI. Latvijos valstybės prezidento įsakymu kariuomenei tiekimo viršininkas gen. Ruškevičius, jo padėjėjas gen. Skrapce, II Džobelės pėst. pulko vadas plk. L. k. o. k. Bojaras paleisti į atsargą su teise dėvėti karinę uniformą. Tiekimo valdybos viršininko pareigas eiti pavesta plk. Dalbergui.

JAPONŲ-RUSŲ SUSIRĖMIMŲ NUOSTOLIAI. Rugpiūčio mėn. pradžioje netoli nuo Sovietų Respublikos Sąjungos Vladivostoko uosto Tolimuose Rytuose įvyko visa eilė susirėmimų tarp japonų ir sovietų kariuomenių dėl Užėžerinės (Čanku-fin) aukštumos ties Chasano ežeru, Sovietų-Mandžūrų pasienyje. Po to, kai pavyko likviduoti nesupratimus ir kariuomenės daliniai grįžo į diplomatų sutartyje nurodytas pozicijas savo teritorijoje (japonai buvo įsiveržę į Sovietų teritoriją), paaiškėjo ir šalių nuostoliai. Susirėmimuose dalyvavo artilerija, tankai, šarvuočiai ir aviacija. Sovietų kariuomenės dienraštis „Krasnaja Zvezda“ paskelbė, kad rusų pusėje nukauta 236 kariai ir sužeista 611. To paties laikraščio žiniomis puolantiųjų nuostoliai yra žymiai didesni. Japonų pusėje žuvo apie 600 karių, sužeista iki 2.500 karių. Patys japonai savo nuostolių neskelbia.

DIRBTINAS BENZINAS IŠ AUGALŲ. Lenkų dienraščio „Polska Zbrojna“ pranešimu, buvęs italų lakūnas Jonas Giovanelli po 4 metų bandymų surado būdą gauti dirbtinį benziną iš augalų. Naujas degalas bus nebrangus, kaip tikrasis benzinas, gaunamas iš naftos. Viename ha žemės galima bus išauginti nuo 40 iki 50 t augalų. Iš to skaičiaus išradėjas, esą, buvo gavęs apie 4 t benzino.

DOVANA LATVIJOS AVIACIJOS PULKUI. Latvių tautiečiai savo karo aviacijos pulkui padovanojo 26 kovos lėktuvus. Š. m. rugpiūčio 21 d. aviacijos pulkui šie lėktuvai buvo iškilmingai įteikti. Į šias iškilmes atvyko karo ministras gen. Balodis, kariuomenės vadas gen. Berkis, susisiekimo ministras Einbergas, diplomatinis korpas, svetimų valstybių karo atstovai ir kiti aukšti pareigūnai. Be to, buvo ir iš visų valstybių organizacijų, įmonių bei įstaigų atstovai.

Lėktuvai pirkti iš aviacijos fondo, kuriame š. m. rugpiūčio 1 d. buvo 5.203.930 latų. Aviacijos fondo komiteto garbės pirmininku yra karo ministras gen. Balodis, o pirmininku kariuomenės vadas gen. Berkis. Fondo valdybos pirmininku yra kariuomenės štabo viršininkas gen. Hartmanis.

KIEK TANKŲ YRA ISPANIJOJE. Lenkų žurnalo „Przeгляд Wojsk Pancernych“ žiniomis, sukilėlių kariuomenė gavo 1937—1938 m. apie 150 tankų iš Vokietijos ir toki pat skaičių iš Italijos. Prieš tai sukilėliai turėjo apie 200 tankų. Sukilėlių pusėje veikia daugiausia lengvieji žvalgomieji tankai (5—6 t) ir lengvieji Fiato — Ansaldo tankeliai (3,3 t), Renault'o, Schneider'io ir St. Chamond'o tankai.

Vyriausbininkai turi 400—500 tankų, bemaž išimtinai iš Sovietų Respublikų Sąjungos, ten pat ir pagamintų. Tai T-26 T-28 tankai. Paskutiniuosius rūšies sveria 33 t, ginkluotas patrankėle ir 3 rank. kulkosvaidžiais. Tačiau šiųjų sunkiųjų tankų skaičius vyriausybės kariuomenėje nėra didelis.

Tiek vienoje, tiek kitoje pusėje daugiausia veikia lengvieji tankai, maždaug vienodo galingumo.

NAUJIEJI LEIDINIAI

IT—57. INTENDANTŪROS LAUKO TARNYBOS STATUTAS, Krašto Apsaugos Ministerija, Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius, Kaunas, 1938 m. 168 psl. Kaina 70 ct.

Turiny: Kariuomenės vado įsakymas, Intendantūros tarnybos uždaviniai ir organizacija, Aprūpinimas, Dangos ir ap rangos rūpinimas.

AV—53. LĒKTUVŲ PAVOJAUS IŠPĖJIMO TAIKYLĖS, Krašto Apsaugos Ministerija, Kariuomenės Štabo Spau ir Švietimo Skyrius, Kaunas, 1938 m. 8 psl. Priede ryšių schema. Kaina 20 ct. Tai yra 1935 m. leidimo pakartojimas.

Kan. B. Česnys, PAMOKSLAS. Lietuvos Nepriklausomybės 20-ties metų jubiliejinėse pamaldose Kauno arkikatedroje-bazilikoje. 1938 m. vasario 16 d. XX metų Liet. Neprikl. Pamin. Vyr. Komiteto leidinys. Šis gražus, giliai prasmingas auksčiau minėta proga pasakytas kan. B. Česnio pamokslas, iš tikrųjų, galės patarnauti ir kariuomenės dalių švietimo vadovams, rengiant tautos švenčių minėjimus. Šio leidinio bus duota papildintas skaičius visoms kariuomenės dalių bibliotekoms ir skaitykloms.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIO Nr. 35 SPRENDIMAS

I. Neris. Sirena. Irena. II. Simas. Aksomas. Maksimas. III. Konkė. Ranka. Patranka. IV. Tarzanas. Partizanas. Išsprėdė visus ir gauna po 2 tašku: 1. St. Skevys (Šmn.). Gauna po vieną tašką: 1) A. Gruodis (A. Pn.), 2) St. Laukšas (A. Pn.), 3) psk. Kelmelis (2 Ap.), 4) psk. Zapkus (1. PP), 5) Alf. Markevičius (Vlmp.), 6) Alg. Grybauskas (A. Fr.), 7) Alf. Yla (Art.), 8) Alf. Markevičius (Vlmp.), 9) P. Jodelė (K.), 10) psk. M. Antaniškis (4. PP).

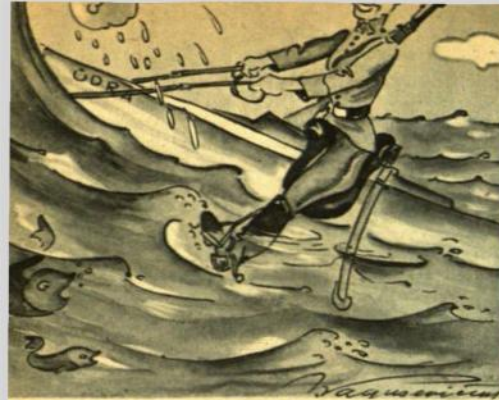
GALVOSŪKIS Nr. 38 (Vrt. 1 tšk.)

Šarada

Esu rudens viešnia vėlybo
Visa kas gyva skaudžiai gnybu;
Turiu būdą blogoką.
Ir plauką žiloką.

O jei tau nepatiksiu,
Ilgai nebūsiu, nepaliksiu.
Tik vieną priebalsį atimk
Ir du naujus prirink.
Būsiu daiktas jau naudingas
Kariui lenktynėse reikalingas;
Jei tik mane tu turėsi,
Dėl kulų nedrebėsi.

J. Bakanas

GUSARAS PAPLŪDIMYJE

„Kai maskoliai arkliams uodegas piaustė“

(Mintys iš poligono laukų)

Beveik Ievos drabužiais, storokas ponitės liemuo tingiai apsisverčia ant kito šono ir prašneka savo vyrui — Adomui, žymios centro įstaigos buhalterii: — Ach... kak teplo...

— Da, da... Vera... — numykia vyras ir stambus lašas nuteška ant „Segodnios“ puslapio — kinų-japonų skerdynių.

Toks vaizdelis Palangos kurorte.

***

Apsikrovė, lyg kupranugariai Afrikos dykumose: su dujokaukėmis, šalmais, ginklais, koja kojoni, tūkstančiais kartų mindžiotais poligono laukais žengia ilga „mėlynujų“ vora.

Tikra karštingė. Kaitri saulė visai be jokio gailėsčio kepina kovotojus, kad, rodos, ims ir ištirps tas plieno šalmas, kurio nepajėgia prakirsti šrapnelių audra. Stambūs, sūrūs prakaito lašai atsiplėšia nuo įdegusių kovotojų kaktų ir susmunka čia pat po kojomis — smėlyje.

Būrio vadas, j. ltn. Sapiega, prašneka į j. ltn. Virkutį:

— Tai kas, vade, karšta?

— Taigi, truputį... — pasigirsta lakoniškas atsakymas.

Toks vaizdelis poligono laukuose.

***

Postovis. Tarytum bombonešių eska-drilė būtų praskridusi: visi lig vieno išsislapstė aikštelės pakraščiuose, medžių šešėliuose, pavėsy.

Leitenantai — Sapiega ir Virkutis išsitiesė stambaus beržo pavėsy, po verkiančiomis šakomis. Taip karšta, kad ir šneka nesimezga. Leitenantas Sapiega norėjo kažin ką tarti, bet susilaikė. Draugų žvilgsniai įsimeigė į artėjantį piliētį, kurio raukšlėmis išrašytas veidas ir palinkęs ūgis rodė, kad jis turi kokią 60 vasarų. Senukas, dešinėje rankoje laikydamas stambią „bankrutkę“, prabilo:

— Prabočykite, ponai karininkai, ar kartais nematėt mano arklių?

— A, kokio plauko, tėvuk, tavo arkliai buvo?

— Koks ten plaukas, ponai: — vienas balto, kitas gelsvo.

— Neteko matyti, — patvirtina Sapiega.

Bet, matyt, senukui ne tiek rūpi jo nuklydę arkliai, kiek noras ilgiau pabūti karininkų draugystėje. Virkučio pavai-

šintas papirosu, neteta savo „bankrutkę“ žemėn ir pats teikiasi atsisėsti.

— O, sakyk, tėvuk, — šnekina Sapiega, — ar pats esi tarnavęs kariuomenėje?

— Kaipgis, kaipgis?... — nustebo senukas, — net penketą metų ruskiui tarnavau, — ir po tokio prisipažinimo giliai atsiduso.

— Tai kur tarnavai — pėstininkuos, kavalerijoj?..

— Kaip čia pasakius, — „sapioru“ buvau.

— A, tai reiškia pionierium buvai?

— Taigi, taigi „ponierim“ buvau. Naigi tokiu, kurie čia anądien per Nerį tiltą statė.

— Žinom, žinom, tėvuk, — patvirtina Virkutis.

— Na, kaip tau, tėvuk, sekėsi tarnauti tuo „pionierium“? — Ar pirmia geriau buvo tarnauti rusui, ar šiandieną lietuviui? — kamantinąja Sapiega.

— Ką čia, Viešpatyte, tu mano palyginsi — Dabar, dabar... — su rasotomis akimis džiaugiasi tėvukas, — ko dabar jums trūksta? Koks drabužis, — ir pasižiūrėjo į savo ir leitenantų drabužį, — valgis, vyriausybė... O kas buvo pas ru-

MOTORIZUOTAS PĖSTININKAS

šą? Milinės suplyšusios, o valgis, valgis... ką čia ir šnekėti. Va, anądienėjau per mišką, tenai netoli Baltrakų, gi žiūriu: — pilna duonytės primėtyta, pilni krūmai (Senuko tiesa. Al. S.).

— Tai kaip veniai čia poligone gyvenai? — klausia Virkutis.

— Tai jau, acū Dievui, per dvidešimt metų.

— Tai, tur būt, daug kariuomenės ir karininkų esi matęs ir gal net pažįsti? — teiraujasi Sapiega.

— Pažįstu, pažįstu, kur čia nepažįsi? — 1936 metais su vienu pulkininku per kariuomenės manevrus net bulves kepėm. Labai malonus ponas pulkininkas. Mat, buvau pasamdytas vežti vieną virtuvę, ir taręs tuos žodžius, net seilė nurijo. — Paskui keletą sykių buvom Neryje ūsorių gaudyti. Labai linkęs prie žuvis. Valgyt, tai ne taip, bet jau gaudyt, tai, brač, per naktis mirksta vandenyje.

Pamenu, kai vieną naktį mano pulkininkui pritrūko papirosų. Smalinom, smalinom visą naktį ir pritrūko. Pradžioje nenorėjau net imti, bet toks geras žmogus, kad prievarta siūlija ir gana. O nepatogu atsisakyti, juk geras žmogus, o dar pulkininkas. Ėmiau. Taip smalinom, smalinom ir ką gi — surūkėm. Paskui matau, kad mano pulkininkas jau pats nerūko ir manęs nevaisina. Supratau, kad nebeteri. O aš turėjau pilną skardinę stipraus naminio tabako. Ir taip noriu pasilyti ponui pulkinin-

kui, bet nedirstu. Paskui vis dėlto pasiūliau. Ir ką gi? — priėmė. Paėmė, susisuko visai padorią „bankrutkę“ ir kai užtraukė pirmą dūmą, truputį susiraukė, bet vis dėlto rūkė. Juk geras žmogus tas ponas pulkininkas.

— Jeigu jau taip seniai gyvenai poligone, tai, sakyk, ar kartais kareiviai nepadarė kokių nemalonumų?

— Apsaugok, Viešpatie, nuo tokių minčių. Juk ir mano sūnus tik užpėnai grįžo iš kariuomenės. Bet kam čia reikia to, juk savi žmonės, vienos motinėlės — Lietuvos. O, rusai, tai iškresdavo daug šunybių...

Atsimenu dar kaip šiandieną. Čia pat Ruklos kaime stovėjo apie 150 rusų raitininkų. Tai buvo žmonės. Tai taip saugok ir žiūrėk: pagaus, būdavo, mišką, sūrį ar lašinių paltį pasieks, — nematysi. Bet už vis labiausiai turėjo įprotį kaimo arklių uodegas piaustyti.

— Tai ką čia, tėvuk, susigalvojai? — Ims tau raitininkai ir piaustus kažin kokio nususio arklio uodegą. Netikiu, — mėgina neigti Sapiega.

— Kaip mane gyvą matote! — Būdavo, žiūrėk, iš po nakties ir dingsta kelių arklių uodegos.

— Reikėjo skūstis, — po laiko pataria Virkutis.

— Skundėmės, skundėmės, kaip nesiškusi. Aš pats kelis sykiusėjau pas jų „komandirą“. Bet niekas nepadėjo?... — Pagauk! — atsakydavo. — Taigi, lengva jam pasakyti „pagauk“. Tik ne tokius „razbaininkus“.

Teisybė, vieną naktį išėjau saugoti savojo arklio uodegos. Ir manot pagavau? — Paėmiau, nusitvėriau arklio uodegą į rankas ir laukiu, kada tie ponai ateis. Laukiu, laukiu ir nesulaukiau. Akys paėmė susiklijavo, o nubudęs pamačiau, kad arklys be uodegos stovi ir dairosi, — baigė pasakoti senukas.

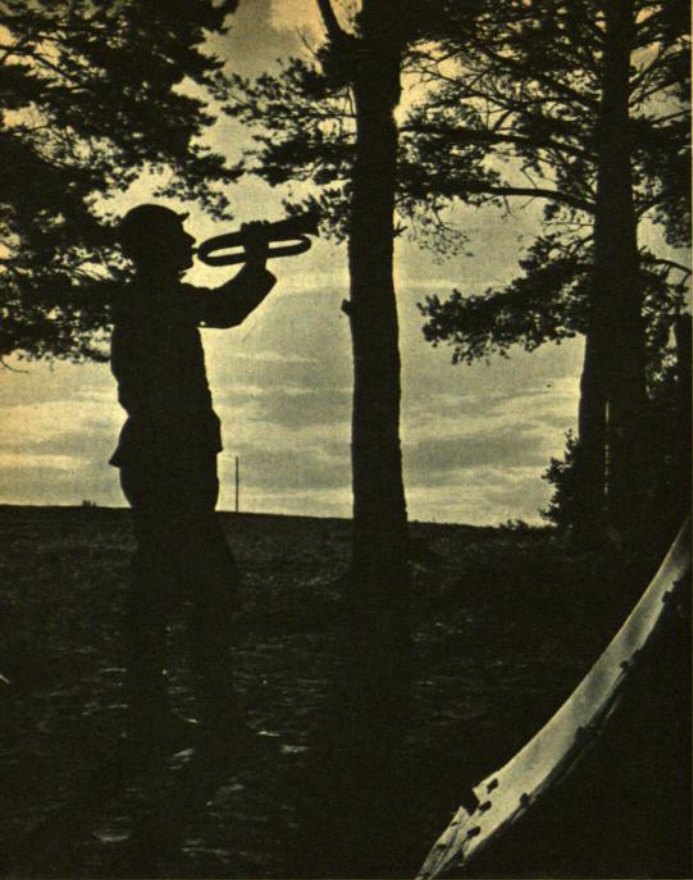
Dar norėjo toliau tęsti pasakojimą, bet bičiuliški karininkai turėjo žygiuoti prieš tramdyti, kuris, aviacijos žiniomis, pasijudino iš Jonavos ir remiamas tankų, artillerijos ir... garuojančių virtuvių, (svarbiausio poligono pabūklų). Jonavos — Ruklos vieškeliu žygiuoja „mėlynujų“ kryptimi, o buvęs rusų pionieris, ranką uždėjęs ant gauruotų antakių, susiraukęs pasižiūrėjo į tūpiančią saulę ir nudūlino savais takais.

Gal arklių ieškoti, o gal pasižiūrėti kaip lietuviškieji „sapiorai“ miškai tiesia šimto metrų tiltą per Nerį, o gal ūsorių su geruoju pulkininku ar kitu karininku gaudyti. Tiktai ne arklių uodegų saugoti, nes savas, tai vis savas.

J. san. psk. Al. Sicila

POLIGONO SKALBĖJA

Paskutinis rytas poligone

GUSARAI

Vos tik brėško laisvės rytas —
davėm priešams garo!
Vytis vijo, bet nevytas!
Risčia! marš! gusarai!

Ei, gusare! vyrų būki,
Kas beteks patirt —
Atsiminki mūsų šūkį:
„Nugalėt, ar mirt!“

Jojam. Laukas, plentas, kelias —
Žirgas bėga sparčiai,
Pasagomis ugnį skelia
Juodbėriai ir šarčiai.
Ei, gusare! ir t. t.

Dulkių debesys, lyg siena,
Raitelius užstoja,
Žėri saulėj ginklų plienas,
Tai gusarai joja.
Ei, gusare! ..

Dunda žemė, miškai aidi,
Saulėj žėri ietys;
Kas gusaro žirgą baidė —
Tašo tarsi rėtis.
Ei, gusare! ..

Ką kelyje reiškia kliūtys
Mūs šauniems žirgeliams?
Kaitros, šalčiai, sniegas, liūtys
Neužstos mums kelio.

Ei, gusare! ..

Mūs žaibais akelių svaido
Jojančius mergelės:
Tiems žaibams malonus laidas
Raiteliai - berneliai.

Ei, gusare! ..

Jei pašauks kada Tėvynė,
Kilus audrai - karui,
Pulsim priešą pirmutiniai
Zovada, gusarai!

Ei, gusare! vyrų būki
Kas beteks patirt —
Atsiminki mūsų šūkį:
„Nugalėt, ar mirt!“

Dim. kpt. L. Žukauskas

J. Stanišausko nuotraukos

Obuoliai ir Lietuvos gynėjai

KARUS